

5 PRIMÀRIA

REFORÇ I AMPLIACIÓ

Llengua

Fitxes de reforç

Fitxa 1	Els dígrafs	3
Fitxa 2	Plurals especials	4
Fitxa 3	El nom. Gènere i nombre	5
Fitxa 4	Les classes de noms	6
Fitxa 5	Els diftongs creixents	7
Fitxa 6	Els diftongs decreixents. Els hiats	8
Fitxa 7	L'adjectiu. Els graus de l'adjectiu	9
Fitxa 8	Les famílies de paraules	10
Fitxa 9	L'accentuació de les paraules agudes	11
Fitxa 10	L'accentuació de les paraules planes i esdrúixoles	12
Fitxa 11	Els determinants quantitatius i indefinits	13
Fitxa 12	Els sinònims i els antònims	14
Fitxa 13	Les vocals o/u àtones	15
Fitxa 14	El verb: temps i mode	16
Fitxa 15	Les vocals a/e àtones	17
Fitxa 16	El verb. Formes simples i compostes	18
Fitxa 17	Els prefixos	19
Fitxa 18	Quan/quant; tan/tant; perquè/per què	20
Fitxa 19	El verb: nombre i persona	21
Fitxa 20	Les formes no personals del verb	22
Fitxa 21	Els sufixos	23
Fitxa 22	Tipus de verbs	24
Fitxa 23	Els signes de puntuació	25
Fitxa 24	L'oració	26
Fitxa 25	Les metàfores	27
Fitxa 26	Les lletres b/p, t/d, c/g a final de mot	28
Fitxa 27	El subjecte: nucli i complements	29
Fitxa 28	Augmentatiu, diminutiu i despectiu	30
Fitxa 29	Les grafies x/ix, tx/ig	31
Fitxa 30	El predicat: nucli i complements	32
Fitxa 31	Les paraules compostes	33
Fitxa 32	L'apòstrof i la contracció	34
Fitxa 33	Els enllaços	35
Fitxa 34	La dièresi	36
Fitxa 35	Els pronoms personals forts	37

Fitxes d'ampliació

Fitxa 1	Escrivim un text explicatiu	38
Fitxa 2	L'ús del diccionari	39
Fitxa 3	El nom. Gènere i nombre	40
Fitxa 4	Les classes de noms	41
Fitxa 5	Escrivim un conte	42
Fitxa 6	La formació de noms	43
Fitxa 7	Els diftongs	44
Fitxa 8	Completem la faula	45
Fitxa 9	Accentuem amb correcció	46
Fitxa 10	Descrivim persones	47
Fitxa 11	Les vocals o/u àtones	48
Fitxa 12	Fem teatre	49
Fitxa 13	Les paraules polisèmiques	50
Fitxa 14	Les vocals a/e àtones	51
Fitxa 15	Fem una entrevista	52
Fitxa 16	El text literari. Prosa i vers	53
Fitxa 17	Escrivim un text argumentatiu	54
Fitxa 18	El sentit propi i el sentit figurat	55
Fitxa 19	Fem una carta al diari	56
Fitxa 20	El llenguatge poètic	57
Fitxa 21	Fem un cal·ligrama	58
Fitxa 22	El text teatral	59
Fitxa 23	Escrivim i dibuixem un còmic	60
Fitxa 24	Els gentilicis	61
Fitxa 25	Els pronoms personals forts i febles	62
Fitxa 26	Escrivim una narració fantàstica	63
Fitxa 27	Frases fetes i refranys	64

El quadern de **Reforç i Ampliació de Llengua 5** és una obra col·lectiva concebuda, creada i realitzada al Departament de Primària de Grup Promotor / Santillana sota la direcció de MARIA ÀNGELS ANDRÉS I CASAMIQUELA.

Text: Gemma Comas i Cortijo

Il·lustració: Xavier Carrasco Muria (Bié)

Edició: Gemma Comas i Cortijo

Composició i muntatge: Serveis editorials track 20

Correcció: Anna Rius

© 2009 Grup Promotor / Santillana Educación, S. L.
Frederic Mompou, 11 (Vila Olímpica)
08005 Barcelona
PRINTED IN SPAIN

CP: 130306

Aquesta obra està protegida per les lleis de drets d'autor i la propietat intel·lectual correspon a Santillana. Als usuaris legítims només els està permès fer-ne fotocòpies per fer-les servir com a material d'aula. Està prohibida qualsevol utilització fora dels usos permesos, especialment si té finalitat comercial.

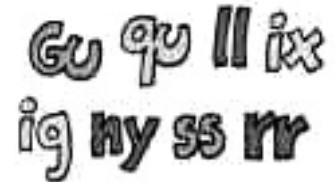
Nom _____ Data _____

Recorda

El grup de dues lletres que representa un únic so s'anomena **dígraf**.
Els dígrafs més usats són: **ll, rr, ss, ny, ig** (final de mot), **ix, qu, gu**.

1. Completa les paraules amb el dígraf corresponent.

- ca____o • pa____ejar • pa____a • ____ineu
- pe____ater • mare____ • ____a____o • ____ina

2. Encercla els dígrafs de les paraules següents:

- marrà • banyut • quequejar • llàgrima
- maig • reixa • barcaassa • bossa
- rebaixa • guipar • quietud • intel·ligent

■ Ara, classifica'ls segons que se separin o no se separin.

dígrafs que se separen:
rr, ix, ss, l·l

dígrafs que no se separen:
ig, ny, qu, gu, ll

3. Separa les síl·labes de les paraules que tens a continuació:

- col·leccionar _____
- barrar _____
- possessió _____
- reguerot _____
- callada _____
- moixaina _____
- cinquantesa _____
- castanyera _____
- aiguabarreig _____
- serralada _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Els noms acabats en -a àtona fan el plural en -es i això comporta canvis en la grafia. Recorda'ls!

- vaca / **vaques**
- boja / **boges**
- amiga / **amigues**
- platja / **platges**
- plaça / **places**

Alguns noms que acaben en **vocal + s** dupliquen aquesta **s** en el plural: **accés / accessos**.

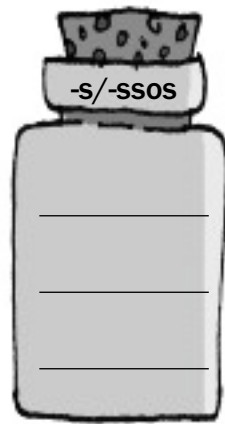
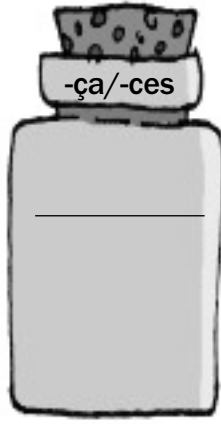
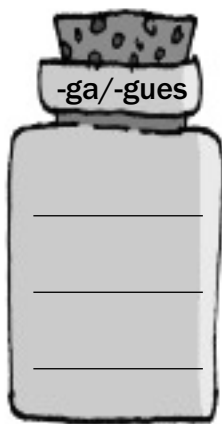
1. Escriu el nom corresponent als dibuixos següents:

■ Ara, escriu els plurals corresponents i subratlla les grafies que canvien.

2. Canvia el nombre d'aquests noms i classifica'ls:

- coca
- tros
- arròs
- alga
- pastís
- crònica
- formiga
- braç
- tortuga
- lluç
- comarca
- puça

Nom _____ Data _____

Recorda

Els **noms** són paraules que fem servir per anomenar persones, animals o coses. Poden tenir **gènere** només **masculí** (*telèfon*) o **femení** (*bossa*) i **nombre singular** (*telèfon*) o **plural** (*bosses*).

Alguns noms admeten el **canvi de gènere**: *inquilí/inquilina*.

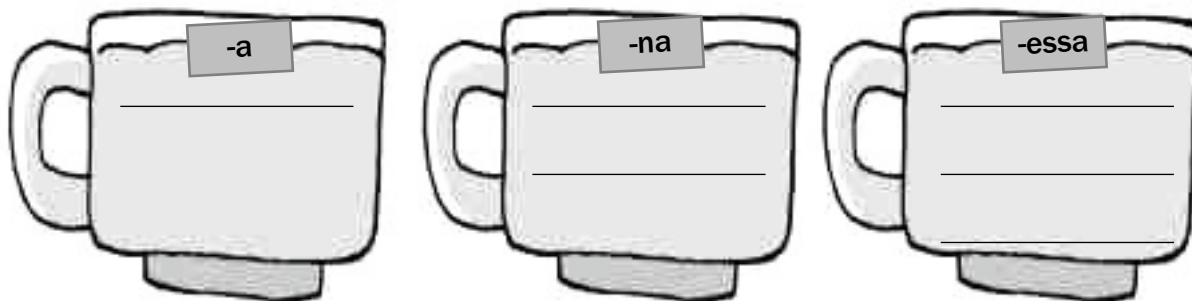
1. Encercla les paraules masculines i subratlla les femenines.

- L'àvia i la néta van agafar el tren a l'estació.
- Vaig a comprar una llibreta, un estoig, un bolígraf i una goma.

2. Escribe el femení de les paraules següents:

• amic _____	• orfe _____
• alcalde _____	• tigre _____
• cosí _____	• mestre _____

■ Ara, classifica'ls segons la terminació.

3. Escribe el plural de les paraules i classifica-les.

• gat _____	• volcà _____
• gos _____	• vaca _____
• pastanaga _____	• peix _____
• mà _____	• arbre _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Els noms poden ser comuns o propis, individuals o col·lectius, concrets o abstractes.

- Els **propis** designen una persona en concret, una comarca, una ciutat... Comencen sempre en majúscula: *Cadaqués*.
- Els **comuns** designen qualsevol persona, animal o cosa en general. Comencen sempre en minúscula: *port, vila*.
- Els **individuals** designen un sol element: *vaixell*.
- Els **col·lectius** designen un conjunt d'elements i s'escriuen en singular: *flota*.
- Els **concrets** designen éssers o objectes que podem notar amb els sentits: *paper, xocolata*.
- Els **abstractes** designen sentiments o idees que no podem percebre amb els sentits: *pau, intel·ligència*.

1. Escriu el nom comú corresponent al nom propi.

• Lleida _____	• França _____
• Llobregat _____	• Pirineus _____
• Europa _____	• Balears _____

2. Relaciona cada nom col·lectiu amb l'individual que li correspon:

animal •	• ramat
flor •	• eixam
abella •	• exèrcit
ovella •	• fauna
soldat •	• ram

3. Encercla els noms concrets i subratlla els abstractes.

• pau	• taula	• dolor	• amistat
• música	• ampolla	• felicitat	• amor
• ordinador	• bolígraf	• imaginació	• calma

Nom _____ Data _____

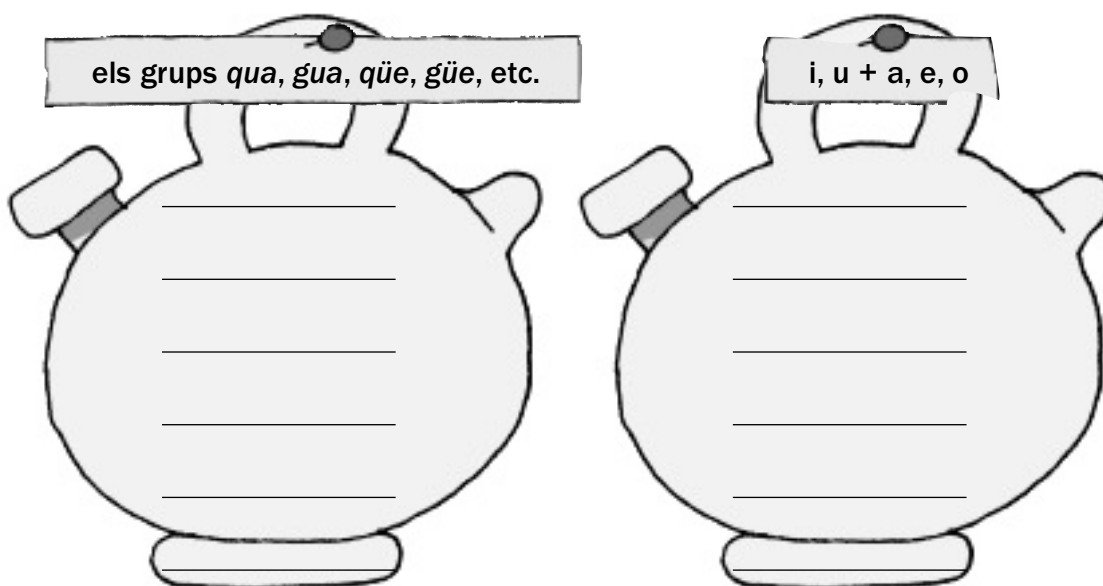
Recorda

- Dues vocals juntes que es pronuncien en una mateixa síl·laba formen un **diftong**. Una d'aquestes vocals ha de ser sempre una **i** o una **u** (vocals febles): **gua, güe, güi, guo, qua, qüe, qüi, quo**.
- La combinació de les vocals **i, u + a, e, o** també és diftong si es troba: a principi de paraula (*iogurt*) o entre vocals (*Laia*).

1. Encercla els diftongs creixents de les paraules següents:

• iaia	• quarantena	• cauen	• guatlla
• qüestió	• mouen	• noia	• quota
• reien	• pingüí	• guardonar	• ianqui

■ Ara, classifica-les.

2. Subratlla els diftongs creixents.

- Una gran quantitat de persones aplaudien el guanyador.
- Mouen el cotxe del ianqui per poder passar.
- El ien és la moneda xinesa.
- El iode serveix per cicatritzar.
- La Pasqua són uns dies de vacances escolars.
- El globus terraqüi és present a moltes cases.
- Els alumnes seuen de quatre en quatre.

6

Els diftongs decreixents. Els hiats

Nom _____ Data _____

Recorda

Dues vocals juntes que es pronuncien en una mateixa síl·laba formen un **diftong**. Una d'aquestes vocals ha de ser sempre una **i** o una **u** (vocals febles): **ai, ei, oi, ui, au, eu, ou, uu**. Quan dues vocals juntes no es pronuncien a la mateixa síl·laba, formen un **hiat** (*pa-tri-a*).

1. Subratlla els diftongs decreixents d'aquestes paraules:

• aneu _____	• boina _____
• seure _____	• noi _____
• viure _____	• moure _____
• ploure _____	• avui _____
• llauna _____	• aigua _____
• gaire _____	• coure _____

2. Omple els buits amb un diftong decreixent.

- No es va m_____re del seient.
- És molt xerr_____re aquest n_____.
- Sembla que vol pl_____re, c_____rà _____gua a dojo.
- M_____ aniré a v_____re aquesta pel·lícula.
- Tr_____te la b_____na, que fa calor.

3. Encercla les paraules que contenen hiat i compta les síl·labes que tenen.

• dia _____	• mainada _____	• pàtria _____	• xerraire _____
• país _____	• història _____	• avió _____	• Maria _____
• joia _____	• ianqui _____	• estudiants _____	• manaire _____

Nom _____ Data _____

Recorda

L'**adjectiu** és una paraula que expressa qualitats o característiques del nom. Concorda en gènere i nombre amb el nom que acompanya.

Generalment, els adjectius tenen una forma per al masculí i una per al femení: *astut/astuta/astuts/astutes*.

N'hi ha que només tenen una única forma per als dos gèneres: *alegre/alegres*.

La qualitat que expressa un adjectiu pot tenir diversa **intensitat** o **grau**:

- **Positiu**. Indica la qualitat d'un nom: *alt*.
- **Comparatiu**. Serveix per comparar la intensitat d'una qualitat entre dos noms. Poden ser de tres tipus:
 - de superioritat: *més alt que...*
 - d'igualtat: *tan alt com...*
 - d'inferioritat: *menys alt que...*
- **Superlatiu**. Expressa la qualitat en grau màxim: *altíssim / el més alt*.

1. Subratlla els adjectius.

- Era una nit fosca.
- L'Arnau estava molt cansat.
- L'animal ferit es va amagar.
- Havia comprat un abric negre.

■ Ara, copia els adjectius a la columna corresponent i completa la sèrie.

singular		plural	
masculí	femení	masculí	femení
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

2. Assenyala on apareix l'adjectiu en grau comparatiu (de superioritat, d'igualtat i d'inferioritat) i en grau superlatiu.

- L'Arnau és menys xerraire que l'Anna. _____
- L'Aina és més cridanera que l'Oriol. _____
- L'Adrià és tan espavilat com l'Eva. _____
- L'Ester és la més simpàtica de la classe. _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Una **família de paraules** és el conjunt de paraules que tenen una mateixa paraula **primitiva** amb la qual comparteixen una part comuna, que s'anomena arrel. Per exemple: *lleó, lleona, lleonera*, etc.

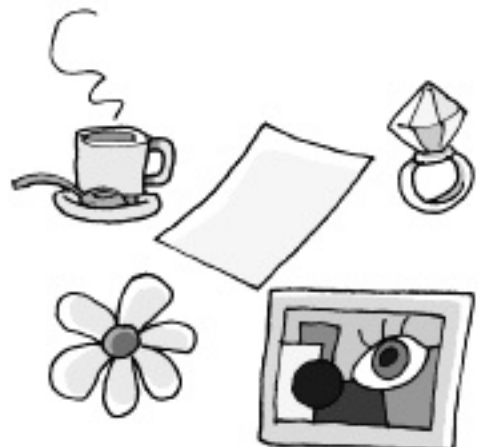
1. Relaciona les paraules de la mateixa família i copia-les a continuació:

debilitat	selva	rata	banquer	dia
bancari	ratera	diari	selvatà	debilitar
selvàtic	dèbil	diada	banc	ratolí

■ **Subratlla la part que comparteixen totes les famílies de paraules i digues com s'anomena.**

2. Escriu dues paraules de cada família:

cafè	_____	_____
joia	_____	_____
paper	_____	_____
flor	_____	_____
art	_____	_____

Nom _____ Data _____

Recorda

Les paraules **agudes** s'escriuen amb accent gràfic quan acaben en:

- -a, -e, -i, -o, -u: *gairebé, però...*
- -as, -es, -is, -os, -us: *després, suís...*
- -en, -in: *comprèn, Berlín...*

1. Separa les síl·labes de les paraules següents i subratlla'n la tònica:

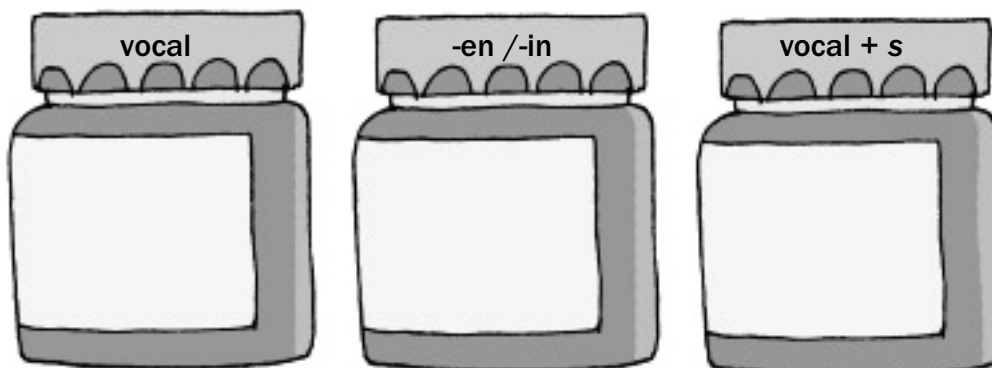
• forner _____	• marcià _____
• romà _____	• masculí _____
• autobús _____	• vindran _____
• padrí _____	• paquet _____
• arròs _____	• abric _____
• demà _____	• pintor _____

■ Són totes les paraules agudes? Per què?

2. Accentua les paraules que calgui.

• capatas	• Pequín	• pages	• sofa	• capo
• portaran	• tornavis	• aparcament	• lliçó	• gimnas
• compren	• perdo	• encen	• Berlin	• abric

■ Classifica les paraules que has accentuat segons la terminació.

10 L'accentuació de les paraules planes i esdrúixoles

Nom _____ Data _____

Recorda

- Les paraules **planes** tenen la síl·laba tònica a la penúltima síl·laba i s'accentuen quan no acaben en: **-a, -e, -i, -o, -u, -as, -es, -is, -os, -us, -en, -in.**
- Les paraules **esdrúixoles** tenen la síl·laba tònica a l'antepenúltima síl·laba i porten sempre accent gràfic.

1. Separa les síl·labes de les paraules següents i subratlla'n la tònica:

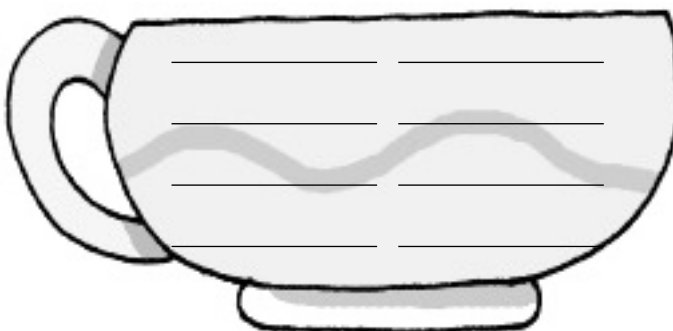
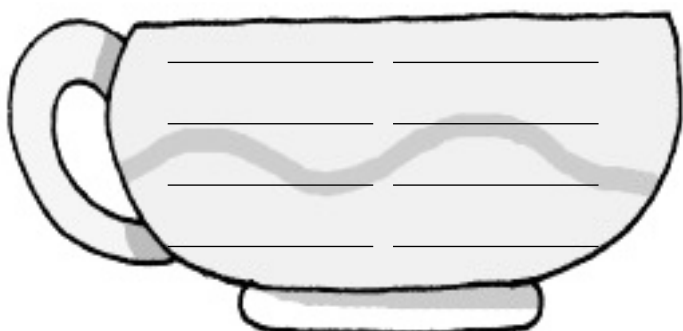
• rètol _____	• mèdica _____
• cambrera _____	• plàstica _____
• taxista _____	• música _____
• taula _____	• matemàtica _____
• cadira _____	• mòmia _____
• làctic _____	• ciència _____

■ Quines són planes i quines esdrúixoles? Per què?

2. Completa amb la lletra escaient i accentua-la quan calgui.

• pr__xima	• h__rba	• fam__lia	• ll__grima
• inform__tica	• pr__ncep	• arom__tic	• hipop__tam
• esp__rrec	• cent__metres	• __ltima	• mec__nic
• psic__loga	• fot__graf	• fant__stica	• m__dem

■ Ara, classifica-les en planes a la tassa esquerra i esdrúixoles a la tassa dreta.

Nom _____ Data _____

Recorda

Els **determinants** són paraules que acompanyen i modifiquen el nom. Entre d'altres, n'hi ha de:

- **Quantitatius**, que indiquen una quantitat poc concreta (*gens, molt, bastant...*).
- **Indefinits**, que acompanyen un nom sense concretar-lo (*algun, cada, altre, un...*).

1. Subratlla els determinants quantitatius i indefinits de les oracions següents:

- Hi ha prou suc per a tothom.
- No hi ha gaire feina per fer a casa
- Tens pocs llibres d'aquest tema.
- Hi has posat massa pebre.
- No hi ha cap persona disposada a ajudar-nos?

2. Escriu les formes de cada determinant corresponents a cada columna:

masculí		femení	
singular	plural	singular	plural
altre	_____	_____	_____
_____	una	_____	_____
_____	_____	pocs	_____
_____	_____	_____	bastantes
molt	_____	_____	_____
_____	alguna	_____	_____

3. Encercla els determinants quantitatius i indefinits que no varien de gènere ni de nombre:

bastant *força* *gaire* *tant*
quant *poc* *prou* *molt* *massa*
cada

Nom _____ Data _____

Recorda

- Les paraules que tenen el mateix significat o un significat semblant s'anomenen **sinònims**.
- Les paraules que tenen un significat contrari s'anomenen **antònims**.

1. Relaciona les paraules sinònimes i escriu-les a sota aparellades:

posar danar clara nen menut petit **SEC**
 prim infant entregar antic col·locar vell **fatigat**
 blanca cansat

2. Escriu el verb que es representa en cada dibuix:

■ Escriu l'antònim de cadascun dels verbs anteriors.

Exemple: Va pujar les escales de casa. Va baixar les escales de casa.

Nom _____ Data _____

Recorda

En algunes zones de Catalunya les vocals **o** i **u** en síl·laba àtona es pronuncien **u**: *notícia*, *brutícia*.

Quan el so de la **o/u** àtona es troba **enmig d'una paraula**, escrivim **o/u** segons la lletra que hi hagi en una paraula de la mateixa família: *foguera* (*foc*), *sucós* (*suc*).

Quan el so de la **o/u** àtona es troba **a final de mot** escrivim:

- **o** en els plurals de les paraules que acaben en **-o** (*ferro-ferros*) i en certes consonants (*peix-peixos*).
- **o** en la primera persona del singular del present d'indicatiu: *ballo*.
- **u** en els plurals de les paraules que acaben en **-u** (*trofeu-trofeus*).
- **u** en els substantius invariables acabats en **-us** (*globus*).
- **u** en les paraules acabades en diftong decreixent **au, eu, iu, ou** (*actriu-actrius*).

1. Subratlla les paraules que tenen una o o una u en posició àtona.

• foguera	• sucar	• plomall	• corda
• pluja	• escoltar	• monstruós	• fumarola
• escombrar	• bruta	• sucrera	• pintor

■ Ara, escriu una paraula de la família que tingui una o o una u en posició tònica.

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

2. Relaciona les formes d'un mateix verb i completa-les amb o o u.

trem__lar •	• c__bro
c__brar •	• apr__vo
d__rmir •	• r__nco
apr__var •	• d__rmo
enf__nsar •	• trem__lo
r__ncar •	• enf__nso

3. Escriu el singular d'aquestes paraules:

• trineus _____	• textos _____	• monjos _____
• liceus _____	• pisos _____	• cacaus _____

Nom _____ Data _____

Recorda

El verb informa del **temps** en què passen els fets o estats:

- **passat** o pretèrit: l'acció o estat ja ha passat.
- **present**: l'acció o estat del verb passa ara.
- **futur**: l'acció o estat encara no ha passat.

El verb, segons la intenció del parlant, pot estar en **mode**:

- **indicatiu**: expressa un fet real.
- **subjuntiu**: expressa un desig o dubte.
- **imperatiu**: expressa ordre o manament.

1. Localitza el verb de cada oració i digues si és en passat, en present o en futur:

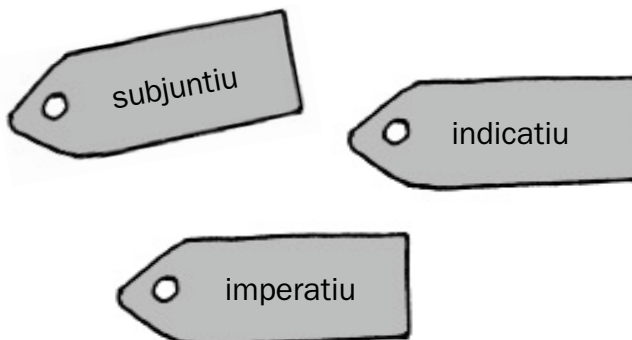
- Els avis aniran a Venècia de vacances. _____
- L'Eloi entrava a l'escola a les vuit. _____
- Treballo en una fàbrica de calçat. _____

■ Col·loca cada verb en el temps que li correspon i completa:

passat	present	futur
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

2. Relaciona cada oració amb el mode que li correspon:

- Calla d'una vegada!
- Si hagués fet aquell viatge...
- L'Adrià busca el llibre de llengua.
- Informava els seus companys.
- No proveu d'enganyar-me!
- Si moguessis aquella peça...

Nom _____ Data _____

Recorda

En algunes zones de Catalunya no es diferencia el so de la **a** i de la **e** quan es troben en síl·laba àtona. Aquest so es diu **vocal neutra**: *tesor, roca*.

Quan la vocal neutra es troba a **final de paraula**, generalment, escrivim **-e** en els noms i adjectius de gènere masculí (*home*) i **-a** en els de gènere femení (*dona*).

Si la vocal neutra es troba **al principi o enmig d'una paraula**:

- Escrivim **-a** si la paraula primitiva s'escriu també amb **a** a la síl·laba tònica: *drapaire (drap)*.
- Escrivim **-e** si la paraula primitiva s'escriu també amb **e** a la síl·laba tònica: *arrelar (arrel)*.

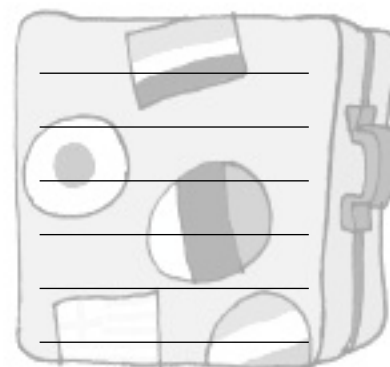
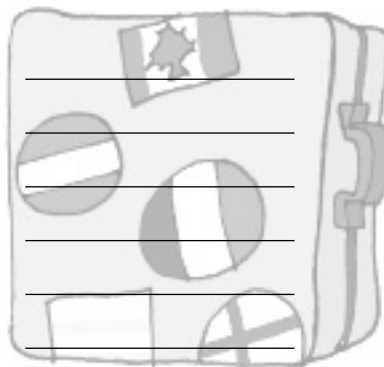
Si es tracta d'un verb, s'ha de mirar la 3a persona del singular del present d'indicatiu (*nedaves → neda*).

1. Classifica les paraules en funció de la vocal neutra en posició final.

masculí amb -e

femení amb -a

• rondalla	• home
• conte	• exemple
• cadira	• mestre
• pare	• ànima
• taula	• cotxe
• roca	• sabatilla

2. Subratlla la síl·laba tònica de les paraules següents:

• terra	• espanya	• manta	• vermell
• ceba	• femella	• paper	• carta
• secret	• exemple	• paret	• vella

■ Ara, encercla les vocals neutres de cada paraula.

3. Escriu una paraula derivada de cadascuna.

• bany _____	• neu _____
• drap _____	• net _____
• tendre _____	• espàrrec _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Les formes verbals amb més d'una paraula estan formades per:

- El verb **auxiliar**, que pot ser:
 - el verb *haver* en les formes que anomenem **compostes**: (*he cantat*).
 - el verb *anar* en les formes que anomenem **perifràstiques**: (*vaig tastar*).
- El verb **principal**, que dóna el significat de l'acció o estat i apareix en forma no personal: *cantat, tastar*.

1. Subratlla les formes verbals de les oracions que tens a continuació i completa:

- En Joan ve a casa a les vuit.
- Nosaltres vam arribar tard a la festa.
- L'Anna ha trobat uns amics pel carrer.

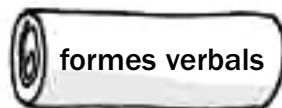
formes verbals

verb auxiliar

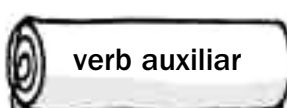
verb que indica l'acció

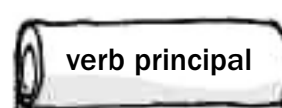

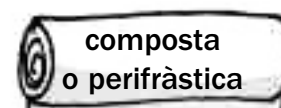
2. Classifica les formes verbals que tens a continuació:

ha tingut
vas venir
havia instal·lat
van pensar
hagi cantat
hauríem provat

Nom _____ Data _____

Recorda

Les partícules que afegim davant d'una paraula per crear-ne de noves s'anomenen **prefixos**. Cada prefix aporta un significat diferent.

1. Relaciona cada paraula amb el prefix i amb el significat del prefix.

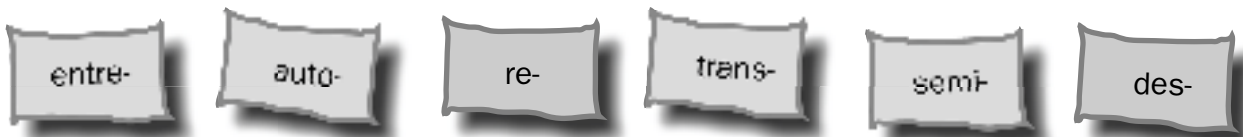
supermercat •	sub-	• abans, davant
prehistòric •	super-	• negació
submarí •	in-	• sobre, superioritat, excés
invencible •	pre-	• sota

2. Escribe el prefix corresponent per crear la paraula contrària.

- Creia que el resultat era exacte, però era _____.
- No vull cargolar-lo, el vull _____.
- Era agradable fins que va començar a ser _____.
- No, no era lògic, era totalment _____.
- Precís! Però si és totalment _____.
- No el vaig lligar, només el volia _____.

3. A quines paraules corresponen les definicions?

- Tornar a plantejar alguna cosa: _____
- No ser gens agraït: _____
- Traslladar una planta d'un test a un altre: _____
- Pis que hi ha entre la planta baixa i el primer pis: _____
- La biografia d'un mateix: _____
- El partit d'abans de la final és la...: _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Quant es refereix a quantitat, i **quan**, a temps.

Per què s'escriu quan es pregunta, encara que no porti interrogant. Es pot substituir per l'expressió *per quin motiu*. **Perquè** s'escriu quan és una explicació.

Tant fa referència a quantitat. **Tan** s'utilitza per fer comparacions.

1. Completa les oracions amb quan o quant.

- _____ de sucre hi he de posar?
- Arribarà _____ acabi la feina.
- Ens van preguntar _____ pensàvem obrir.
- _____ sigui a casa et faré un truc.
- No vol que ningú el molesti _____ està treballant.
- _____ de menjar has posat a taula!

2. Escriu perquè o per què allà on correspongui.

- _____ no véns a casa meva? _____ he d'estudiar.
- _____ no estudies amb mi? _____ és impossible.
- I _____ dius que és impossible? _____ no calles mai!

3. Omple els buits amb tan o tant segons convingui.

- Això és _____ important per a mi!
- Desitja _____ que el porteu al teatre...
- Vol comprar-te un llibre _____ interessant com el que li vas regalar.
- Menja _____ de pa que no m'estranya que s'atipi.
- _____ dormir no pot ser bo...

4. Escriu una oració amb cadascuna de les paraules següents:

- quan: _____
- quant: _____
- per què: _____
- perquè: _____
- tan: _____
- tant: _____

Nom _____ Data _____

Recorda

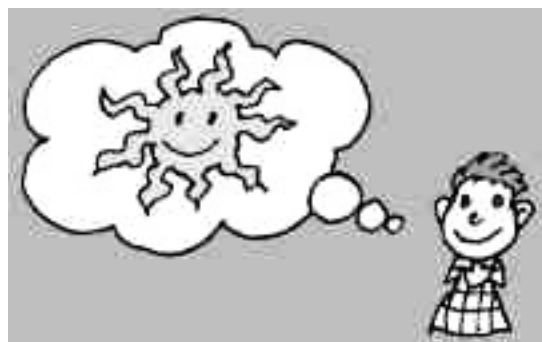
El **verb** és la paraula més important de l'oració i ens indica accions (*llegir*) o estats (*ser, estar*).

Les terminacions dels verbs indiquen la **persona**, és a dir, qui fa l'acció; i el **nombre**, si és singular o plural.

- 1a persona: jo canto nosaltres cantem
- 2a persona: tu cantes vosaltres canteu
- 3a persona: ell/ella canta ells/elles canten

1. Relaciona cada forma verbal amb el pronom corresponent:

jo •	• cuinem
tu •	• senten
ella •	• retallo
nosaltres •	• pensa
vosaltres •	• pintes
ells •	• remeneu

2. Classifica les formes verbals que tens a continuació:

• demanen	• dibuixa	• decoràvem	• mireu
• busco	• escrius	• pica	• telefonem
• truqueu	• menjo	• treballes	• admiren

	singular	plural
1a persona	_____	_____
2a persona	_____	_____
3a persona	_____	_____

Nom _____ Data _____

Recorda

Arribar, mirant i acabat són formes no personals perquè no indiquen la persona que realitza l'acció o l'estat que expressa el verb.

- L'**infinitiu** és el nom del verb: *arribar*.
- El **participi** serveix per formar els temps compostos: *he saltat*.
- El **gerundi** indica una acció simultània a una altra: *mirant*.

1. Classifica les paraules que tens a continuació:

• venir	• callant	• cantat
• tenint	• arribar	• sabent
• escrit	• volgut	• córrer

infinitiu
-ar, -er/-re, -ir

gerundi
-ant, -ent, -int

participi
-at, -et, -it, -ut

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

■ Ara, completa la taula. Escribeu a l'encapçalament a quina forma no personal correspon cada columna.

_____	_____	_____
venir	_____	_____
_____	_____	tenint
_____	escrit	_____
_____	_____	callant
arribar	_____	_____
_____	volgut	_____
_____	cantat	_____
_____	_____	sabent
córrer	_____	_____

Nom _____ Data _____

Recorda

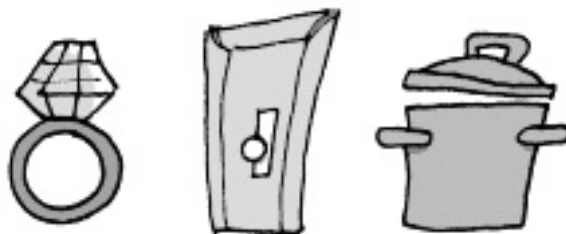
Les partícules que afegim darrere d'algunes paraules per crear-ne de noves s'anomenen **sufixos**. Cada sufix dóna un significat diferent a la paraula que acompanya: ofici (-er/-eria), establiment (-ria), conjunt (-ada)...

1. Subratlla la paraula primitiva de cada sèrie i encercla les partícules que han permès de formar els derivats.

• joier → joieria → joia

• porteria → porta → porter

• cuina → cuiner → cuinar

2. Escribeu l'ofici corresponent a:

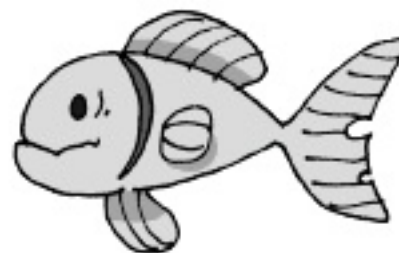
• qui ven peix: _____

• qui cull bolets: _____

• qui treballa la fusta: _____

• qui condueix un tramvia: _____

• qui ven diaris: _____

3. Relaciona el nom de cada ciutat amb un sufix per crear-ne el gentilici.

Londres • _____

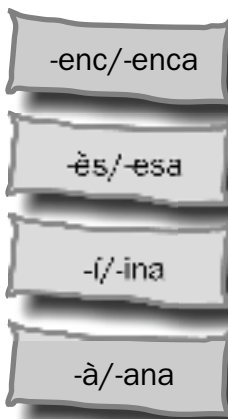
Canadà • _____

Lleida • _____

Xina • _____

Girona • _____

Berlín • _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Els verbs que expressen accions i processos (com *produir, enfilear, saltar...*) s'anomenen **predicatiu** i són el nucli del predicat que anomenem verbal (PV).

Els verbs *ser, estar* i *semblar* uneixen el subjecte amb una qualitat o un estat i s'anomenen **copulatiu** o **atributiue**. Són el nucli del predicat que anomenem nominal (PN).

1. Localitza els verbs en les oracions que tens a continuació:

- Ell menja una poma a queixalades.
- L'Anna sembla farta de tants problemes.
- Nosaltres preparem la festa de final de curs.
- Tu estàs tip de dinar.
- L'Ester és simpàtica, oi?
- El jardiner posa adob a les plantes.

■ Ara, classifica'ls.

predicatiu

copulatiu

_____	_____
_____	_____
_____	_____

2. Copia els predicats de les oracions anteriors allà on correspongui:

predicat verbal

predicat nominal

_____	_____
_____	_____
_____	_____

3. Escribe una oració amb verb copulatiu i una amb verb predicatiu.

Nom _____ Data _____

Recorda

Quan els **signes d'interrogació, d'admiració o els punts suspensius** marquen el final d'una frase, la paraula següent va amb majúscula.

Els **punts suspensius** s'escriuen per indicar que una llista no està completa o que una frase no està acabada.

Al final d'una oració s'escriu un **punt** (.). Després de punt sempre s'escriu majúscula. El **punt i seguit** indica una pausa llarga i separa oracions quan continuem parlant d'una mateixa idea. Després del punt i seguit continuem escrivint a la mateixa línia.

El **punt i a part** indica una pausa llarga i separa idees diferents. Després d'un punt i a part escrivim en un paràgraf nou.

La **coma** indica una pausa curta i té diverses funcions:

- separar els elements d'una enumeració.
- introduir un aclariment.
- separar el nom de la persona a qui es parla de la resta de l'oració.
- enllaçar oracions.

El **punt i coma** es fa servir en oracions llargues que ja tenen comes.

1. Relaciona cada oració amb l'ús de la coma que s'hi fa.

Coma que introdueix un aclariment

Que separa el nom de la persona de la resta de l'oració

Coma que enumera

Coma que enllaça oracions

- Porta'n una de mig, bastons, un pagès tallat i una xapata.
- Elsa, que ja has acabat?
- L'Enric, el meu germà petit, juga molt bé a tennis.
- Víctor, atura't a la cantonada i espera els altres.
- He anat en bicicleta, després he pujat a peu fins a dalt.
- He fet els deures de mates, els de llengua, la làmina de dibuix...

2. Completa amb el signe de puntuació que creguis convenient.

Dius que vindràs demà___ Quina alegria que em dónes___ Ja no comptàvem amb tu___ Sabíem que vindria el Josep Lluís ___ l'Eva ___ l'Ester___ l'Ivan ___ Però que tu___ que véns de tan lluny ___ t'ho hagis pogut combinar ___ No m'ho pensava___

Pau ___ escolta'm: sobretot no t'oblidis de portar aquell poema que vas escriure quan fèiem cinquè ___ aquell amb el qual vas guanyar el premi de poesia___ Fins aviat ___

Nom _____ Data _____

Recorda

Una **oració** és una paraula o un conjunt de paraules amb un sentit complet. L'element imprescindible perquè hi hagi oració és el verb.

La majoria d'oracions estan formades per dues parts: el **subjecte** (la persona, l'animal o l'objecte del qual es diu alguna cosa) i el **predicat** (allò que es diu del subjecte).

1. Assenyala quines de les característiques següents ha de tenir una oració.

- El conjunt de paraules ha de tenir una informació incompleta.
- El conjunt de paraules ha de tenir un sentit complet.
- El conjunt de paraules ha de tenir un verb com a element principal.

2. Subratlla els grups de paraules que formen una oració.

- L'ocell vola de branca en branca.
- L'Anna viu a escala meva la àvia de.
- Vosaltres volem no venir demà.
- Fixa-t'hi!
- Un amic de la Berta.
- L'Anna i jo som.

- Fes el que calgui per convertir el que només són grups de paraules en oracions i digues què hi faltava.

3. Separa les parts de les oracions de l'activitat anterior.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Nom _____ Data _____

Recorda

La **comparació** permet relacionar dos elements o dues idees que tenen una certa semblança entre elles amb el nexa **com**.

La **metàfora** és un recurs de la llengua que consisteix a anomenar una cosa amb el nom d'una altra perquè hi ha una semblança. És una comparació incompleta on s'ha eliminat l'element real i només s'hi esmenta el que s'hi assembla.

1. Subratlla les comparacions de les oracions següents:

- L'Isaac és fort com un roure.
- M'he posat vermella com un tomàquet.
- En Pol és viu com una centella.
- La Marta és bonica com una ponzella.

■ Completa la taula amb els elements de cadascuna de les comparacions.

comparació	1r terme: element real	2n terme: element al qual es compara
fort com un roure	fort	roure
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

■ Ara, escriu les oracions convertint les comparacions en metàfores.

- L'Isaac és un roure. _____

2. Explica el significat de les metàfores següents:

- L'or dels seus cabells. _____
- El gel dels seus ulls. _____
- La pell de préssec. _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Al final de paraula les lletres **b** i **p** sonen igual. Passa el mateix amb el parell de lletres **d/t** i **g/c**. Per no equivocar-se a l'hora d'escriure, generalment:

- Escrivim **p, t, c** després de vocal tònica: *pop, sac, pot*. Excepcions: *tub, fred, mag...* i les paraules femenines acabades en **-itud** i **-etud**: *actitud, quietud...*
- Escrivim **p o b, t o d, c o g** després de vocal àtona o consonant, segons com s'escriuin les paraules de la mateixa família: *superb – supèrbia*.

1. Relaciona les paraules de la mateixa família i escriu la primitiva corresponent.

fangós •	• màgica	• campestre	_____
camperol •	• enfangar	• màgia	_____
màgic •	• campar	• fangueig	_____
llampec •	• tombet	• tombarella	_____
tambar •	• dentadura	• dentífric	_____
dentista •	• llampegar	• llampar	_____

■ Encercla la consonant final de les paraules primitives i la seva corresponent a les derivades.

2. Omple els buits amb la grafia corresponent.

- En un po___ no po___ haver-hi hagu___ mai vi del bo sense un embu___. (t)
- No diguis mai bla___ fins que no sigui al sa___ i ben lliga___. (c, t)
- Pere, treu-te el po___ del pi___, que pu___. (t)
- A les sis tin___ se___, el càntir és bui___, és nou i encara es deu. (t, c)
- Tin___ tanta san___ que a les cin___ tin___ son. (g, c)

3. Escriu la paraula corresponent a cada definició i, després, busca'n una de derivada.

	derivada	
• Quan no estic sa, estic (masculí):	_____	_____
• El contrari de <i>lent</i> (masculí):	_____	_____
• Un home que no hi sent és:	_____	_____
• Quan no arribes a l'hora, fas...:	_____	_____
• El contrari de <i>feble</i> (masculí):	_____	_____

Nom _____ Data _____

Recorda

El **subjecte** és un **sintagma nominal** que pot aparèixer al principi, al mig o al final de l'oració. El **nucli** o paraula més important d'aquest sintagma és generalment un **nom** o **pronom**, que pot portar al seu torn uns determinants (det) i complements (CN).

De vegades el subjecte és **el·líptic**, és a dir, no està expressat amb una paraula, però el podem reconèixer per la terminació verbal: *preparo* → (*jo*).

1. Separa el subjecte del predicat a les oracions següents:

- L'amic de l'Aïda prepara el dinar.
- Jo vull venir a casa teva.
- Tres bons amics passegen plegats.
- Vas trobar la Gisela?
- La noia alta és l'àrbitra.

■ **Classifica els elements del sintagma del subjecte.**

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

■ **Hi ha cap cas de subjecte el·líptic? Quin?** _____

2. Escriu un nucli per als sintagmes nominals següents:

- una _____ molt moderna
- vuit _____ sucosos

■ **Ara, escriu un predicat per a cada sintagma de subjecte.**

Nom _____ Data _____

Recorda

Els **sufixos** són partícules que afegim al darrere de les paraules per crear-ne de noves. Cada sufix aporta un significat: diminutiu (-et/-et; -ol/-ola; -ó/-ona; -í/-ina), augmentatiu (-às/-assa, -arro/-arra), despectiu (-ot/-ota, -astre/-astra).

1. Escriu el diminutiu i l'augmentatiu de les paraules següents:

	diminutiu	augmentatiu
planta		
esquena		
cama		
mà		

2. Localitza els despectius que hi ha a les oracions següents:

- Aquells paperots damunt de la taula no li feien cap servei.
- Vam patir les conseqüències de tenir per president aquell politicastre.
- Estava empipat perquè havia ensopegat amb aquella pedrota.
- Era tan panarra que, si no tenia pa, era capaç de no dinar.
- Aquell sabatot li havia embutllofat el taló.

3. Relaciona cada paraula amb el tipus al qual correspon.

- rierol •
- collaret •
- pilotassa •
- beneitó •
- paperina •
- cotxarro •
- farmaciola •
- carona •
- bestiota •

diminutiu

augmentatiu

despectiu

Nom _____ Data _____

Recorda

Escrivim el so x de *xemeneia*:

- Amb x a principi de paraula, després de consonant i després de i: *xerínola, ganxut, reixa*.
- Amb ix després de les vocals a, e, o, u: *aixecar, aplaudeixen, caixa, fluix*.

Escrivim tx enmig i a final de paraula: *cotxe, despatx*.

Escrivim ig al final de paraula: *bateig, vaig*.

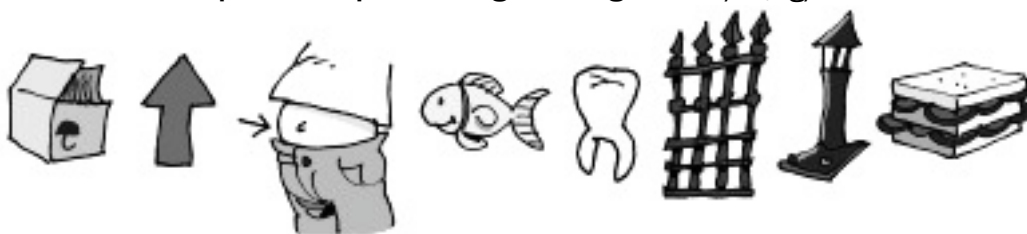
Quan una paraula acaba amb -tx, a la paraula derivada trobem tx: *despatx, despatxar*.

Quan acaba amb -ig, a la paraula derivada podem trobar g, j, tg, tj: *mig → mitja, bateig → batejar, vaig → vagi*.

1. Completa les paraules amb la grafia adequada x/ix, ig/tx.

• re__a	• __emeneia	• co__e	• sandvi__
• ba__iller	• mare__	• __ar__a	• a__ecar
• aplaude__en	• capri__	• va__	• __erinola
• gan__ut	• bate__	• flu__	• __ec

2. Localitza en el dibuix paraules que continguin les grafies x/ix, ig/tx i escriu-les.

3. Completa les paraules de les oracions següents:

- Va comprar mi__ meló i mi__a síndria.
- Van a estiu__ar a Mallorca, però no és el seu lloc habitual d'estiu__.
- Això es llença al rebu__ i va a l'abocador, on va tot el que s'ha de rebu__ar.
- Van arribar fins al passe__ de Gràcia i hi van passe__ar tota la tarda.
- Acostuma a mare__ar-se, però un mare__ com aquell no l'havia tingut mai.
- Va__ a recollir-lo jo i espero que no hi va__i també la Mar.
- Van assa__ar fins molt tard perquè era l'últim assa__ abans de l'estrena.

Nom _____ Data _____

Recorda

El **verb** és la paraula més important del predicat (*preparen, són...*). Per això es diu que és el nucli del predicat. Indica l'acció que realitza el subjecte (*preparen*) o el seu estat (*són*).

El verb pot anar acompanyat d'altres paraules que funcionen com a **complements** (CV) i que aporten més informació.

1. Relaciona cada subjecte amb el predicat que li correspon.

2. Separa el subjecte del predicat.

- L'Imma juga.
- L'Arnau inventa.
- L'Oriol tecleja.
- Aquell noi escala.
- Nosaltres mengem.
- Tu escrius.

■ Ara, encercla el nucli del predicat i afegeix-hi complements (CV).

Nom _____ Data _____

Recorda

Les **paraules compostes** són les formades per dues paraules simples. Algunes paraules compostes, les separem amb un guionet quan:

- El primer mot acaba en vocal i el segon comença per consonant **r, s, x** (*gira-sol*).
- Un dels dos mots és un punt cardinal (*sud-americanà*).

1. Relaciona les dues columnes per formar compostos i escriu-los.

pèl •	• llaunes	_____
obre •	• dubtes	_____
set •	• roig	_____
caga •	• obert	_____
nord •	• ciències	_____
cel •	• americanà	_____

2. Escriu les paraules compostes corresponents a les definicions.

- Que fa molt el valent. _____
- Que està sempre somiant impossibles. _____
- Que sempre està tranquil i res l'amoïna. _____
- Estri que serveix per treure taps de suro. _____
- Que sempre s'està queixant de tot. _____
- Arma que llança foc. _____

3. Localitza les paraules compostes i separa'n els components.

- Va carregar els mobles en el muntacàrregues. _____
- Fa servir l'escuradents per punxar les olives. _____
- Se m'ha trencat el parabrisa del cotxe. _____
- Necessito tres fotocòpies de cada pàgina. _____
- L'Òscar és un noi molt primmirat. _____
- Va portar cinc espantasogres. _____

Nom _____ Data _____

Recorda

Els articles *el* i *els*, quan es troben amb les preposicions *a*, *de*, *per*, es contrauen, excepte quan s'han d'apostrofar: *Ho he dit al pare / Ho he dit a l'oncle.*

a + el = al de + el = del per + el = pel
a + els = als de + els = dels per + els = pels

També es contrau el mot *ca* (casa de) seguit dels articles *el/els/en*, excepte quan s'han d'apostrofar: *Vinc de cal Jordi / Vinc de ca l'Onofre.*

ca + el = cal ca + els = cals ca + en = can

Els articles *el* i *la* s'apostrofen davant de les paraules que comencen per vocal o **h**; però l'article *la* no s'apostrofa davant de les paraules que comencen per **i**, **u**, **hi**, **hu** àtones: *la hiena, la unió.*

1. Escriu l'article corresponent davant de cada nom.

- ____ huracà • ____ història • ____ herbes • ____ índia
- ____ unglya • ____ infermera • ____ universitat • ____ oficina
- ____ hivern • ____ interruptor • ____ altaveu • ____ invent
- ____ imatges • ____ univers • ____ imperi • ____ himne

2. Relaciona cada oració amb la contracció que li correspon perquè tingui sentit.

al – als – cals – cal – can – del – dels – pel – pels

- Compra el pa ____ forn de la cantonada.
- Va a sopar a ____ avis.
- Passejaven ____ camí del bosc.
- Ell és el germà ____ Miquel.
- És l'hereu de ____ Fornaca.
- Aniran de vacances ____ Pirineus.
- Porten les disfresses ____ seus amics.
- Busca-ho a ____ Quim.
- Arriben ____ volts de les cinc.

Nom _____ Data _____

Recorda

Els **enllaços** són paraules que uneixen o relacionen paraules o grups de paraules. Poden ser:

- **preposicions:** *a, amb, cap, cap a, contra, de, des de, en, entre, fins, fins a, malgrat, per, per a, segons, sense, vers, sota...*
- **conjuncions:** *i, ni, o, però, sinó, doncs, perquè, quan, encara que, també...*

1. Completa les oracions amb la preposició que hi falta.

a

• Treballo a l'aeroport _____ Girona.

amb

• No pararà _____ aconseguir-ho.

sota

• Va trobar una novel·la _____ la pila de revistes.

fins a

de

• Aniré _____ casa _____ l'Adrià.

des de

• _____ la finestra es veu un paisatge meravellós.

2. Uneix les oracions amb les conjuncions del requadre.

i

• Treballa molt. Mai no en té prou.

perquè

• Vaig arribar a casa. Em vaig dutxar.

o

• Vols un entrepà? Prefereixes un brioi?

però

• Viatja contínuament. És comercial.

ni

• No treballa. Tampoc deixa treballar.

3. Escriu una breu descripció del dibuix utilitzant enllaços.

Nom _____ Data _____

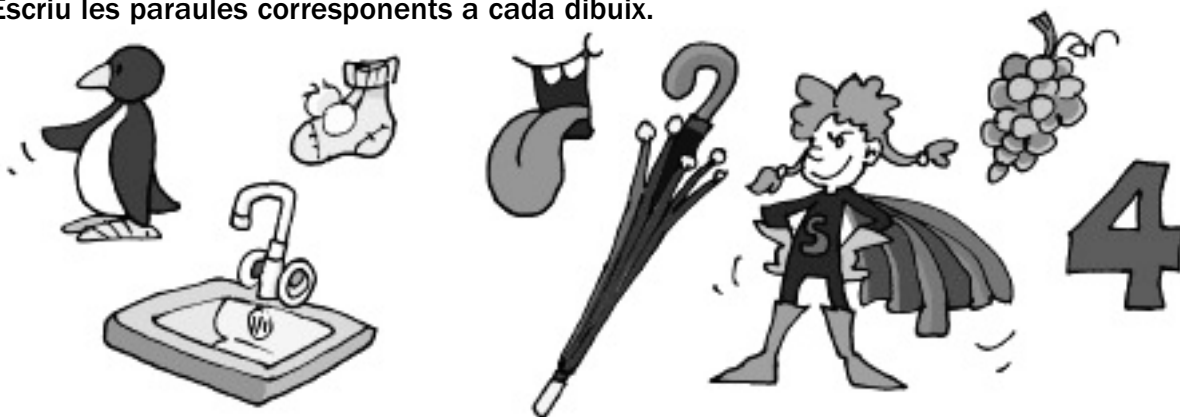
Recorda

Escrivim dièresi:

- sobre la **u** per indicar que cal pronunciar-la en els grups *qüe, qüi, güe, güi*: *qüestió, paraigües...*
- sobre la **i** o la **u** quan no formen diftong amb la vocal anterior o amb la següent i les regles d'accentuació no permeten posar-hi accent: *increïble, amoïnar-se...*

No porten dièresi:

- les paraules acabades en vocal + *-isme/-ista*: *egoisme, egoista...*
- les formes verbals d'infinitiu, gerundi, futur i condicional: *agrair, agraint, agrairàs, agrairíeu.*

1. Escriu les paraules corresponents a cada dibuix.**2. Posa dièresi damunt de les paraules que en necessiten.**

- La Lluïsa ens ha agrait molt que compréssim les mones de Pasqua.
- La qüestió més complicada era com poder detenir el delinquent en acció.
- L'amoina molt que no estudiis tant com hauries d'estudiar.
- Havia traduït textos escrits en llengües mortes.
- No miris de reüll les persones del veïnat.

3. Escriu quatre paraules que portin dièresi i explica per què n'han de dur.

Nom _____ Data _____

Recorda

Els pronoms personals forts són paraules que fan referència a un nom, concretament a una persona o a un animal. Poden aparèixer sols.
Els pronoms personals són:

	singular	plural
1a persona	jo	nosaltres
2a persona	tu, vostè	vosaltres, vostès
3a persona	ell, ella	ells, elles

1. Substitueix els elements destacats pels pronoms forts corresponents.

- L'Eva i tu prepareu els entrepans. _____
- El pare i la mare arribaran a les deu. _____
- Alba, para la taula. _____
- L'Elena busca les espelmes. _____
- I ara, la Isabel i jo, avisem a tothom. _____

2. Relaciona cada temps verbal amb el pronom (o pronoms) que li correspon.

instal·lem •	jo	nosaltres	• introduïes
preparava •	tu	vosaltres	• interrogaré
estimulen •	ell/ella	ells/elles	• assessoràvem
imaginaré •			• gestiona
treballaves •			• reconeixereu
replantejareu •			• cuinaven

3. Escribeu una oració amb cadascun dels pronoms personals següents:

- Tu: _____
- Nosaltres: _____
- Vostès: _____
- Ells: _____

Nom _____ Data _____

1. Fixa't en la definició que tens a continuació i assenjala'n les parts:**intangible** *adj.* 1. Que no es pot tocar, que ha de ser respectat:*Hi ha lleis que són intangibles. 2. Que no es pot tocar perquè no té matèria: L'ànima és intangible.*

SIN 1. Intocable, sagrat, inviolable. 2. Immaterial.

ANT. 2. Tangible.

entrada

accepcions

abreviatures

exemples

sinònim

antònim

2. Busca en el diccionari la paraula *ocultar*, copia'n la definició i assenya-la'n les parts:
3. Utilitza el diccionari, busca alguna paraula que presenti les característiques següents i copia-la:

- Més d'una accepció.
- Exemples d'ús.
- Sinònims.
- Antònims.
- Paraules de la mateixa família.

3

El nom. Gènere i nombre

Nom _____ Data _____

1. Fixa't en el significat de les paraules següents i escriu una oració amb cadascuna.

- el còlera (l'epidèmia) / la còlera (la ràbia)

- un ordre (el contrari de desordre) / una ordre (un manament)

- el salut (la salutació) / la salut (l'estat físic)

- el canal (via d'aigua) / la canal (canonada, conducte)

2. Encercla els mots invariables.

• dilluns	• tipus
• anàlisis	• síntesis
• temps	• globus
• dosis	• càries
• oasis	• focus
• paraigües	• crisis

■ Ara, escriu el singular dels que no són invariables.

_____	_____	_____
_____	_____	_____

4

Les classes de noms

Nom _____ Data _____

1. Escriu els noms propis que fan referència al teu entorn.

- el meu poble _____
- el meu carrer _____
- una muntanya _____
- un amic o amiga _____
- un equip _____
- el meu barri _____
- un riu proper _____
- la meva comarca _____
- un esportista _____
- un escriptor _____

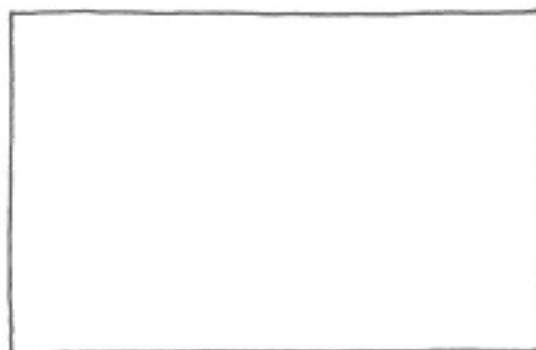
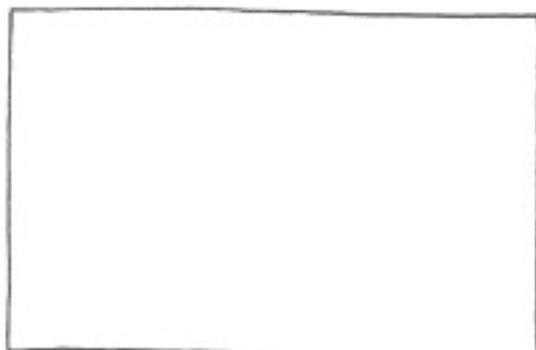
2. Quin col·lectiu correspon als noms individuals següents?

- avió _____
- instrument _____
- ocell _____
- professor _____
- quadre _____
- peix _____
- alumne _____
- moble _____

3. Quin nom abstracte representen els signes que tens a continuació?

■ Ara, crea els signes per als conceptes abstractes que escriguis.

5

Escrivim un conte

Nom _____ Data _____

1. Tria un protagonista i un lloc per al conte i escriu-ne el plantejament.

2. Tria el conflicte i escriu el nus del conte.

- Havia de demostrar el seu valor davant dels altres.
- Volia treure's la mala fama del damunt i fer veure que no era dolent.
- Era molt poruc, tenia por de qualsevol que se li acostés i no sabia com superar-ho.

3. Ara escriu el desenllaç del conte: com es resoldrà el problema?, serà un final feliç?, què els passarà, als protagonistes?

6

La formació de noms

Nom _____ Data _____

1. Escriu les paraules de les quals provenen els noms que tens a continuació i digues de quin tipus són:

• <i>pineda</i> → <i>pi (N)</i>	• rebedor → _____
• rondallaire → _____	• fermesa → _____
• plomatge → _____	• exactitud → _____
• destresa → _____	• justícia → _____
• falsedat → _____	• arrossar → _____
• comptador → _____	• piuladissa → _____
• partença → _____	• confiança → _____

2. Copia els elements que s'han afegit a cada paraula de l'exercici 1 per formar el nom. Busca una altra paraula per a cadascun.

• <i>-eda</i> → <i>arbreda</i>	• _____ → _____
• _____ → _____	• _____ → _____
• _____ → _____	• _____ → _____
• _____ → _____	• _____ → _____
• _____ → _____	• _____ → _____
• _____ → _____	• _____ → _____
• _____ → _____	• _____ → _____

3. Amb l'ajut del diccionari, selecciona els noms de l'exercici 1 que són abstractes i copia'n el significat.

Nom _____ Data _____

1. Llegeix el text i subratlla les paraules que continguin diftong.

La història del paraigua de la Laia s'ha anat escampant. La mainada l'explica com si fos un conte.

La qüestió és que la nostra amiga va seure en un banc i, com que és xerraire de mena, de seguida parlava amb un ianqui que es va posar a prop seu. Ell li va demanar si la podia pintar. Quan ella s'hi va posar bé, com una musa, es va adonar que ell estava concentra-díssim pintant la seva ombrel·la.

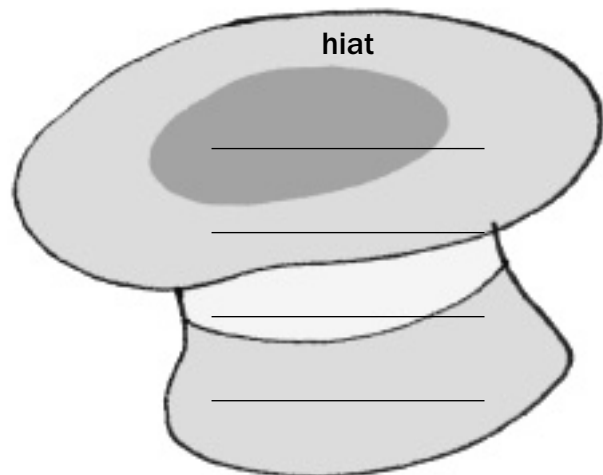
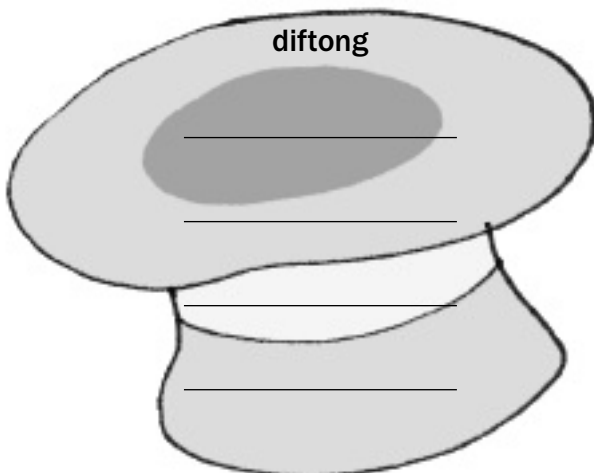
■ Classifica-les segons la taula.

diftongs creixents		diftongs decreixents	
grups <i>qua-</i> , <i>gua-</i> , <i>qüe-</i> , <i>güe-</i> , etc.	i o u + a, e, o	vocal forta (a, e, o) + vocal feble (i, u)	
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

■ Hi ha cap paraula que tingui hiat? Quina? _____

2. Classifica les paraules en funció de si tenen diftong o hiat.

- iode
- memòria
- ien
- ciència
- iogurt
- pàtria
- iaia
- història

Nom _____ Data _____

1. Escriu les vocals tòniques i accentua-les quan calgui.

La pr__xima vegada que em demanin que els faci un enc__rec, ho tenen ben clar. Que si «compra'm esp__recs, s__ndria, tom__quet madur, p__sols...» I jo carregada com una mula! Ah! «I de passada, quan passis per la carnisseria, m'agafes un parell de bistecs de c__rvol.»

Apa, M__nica, mira que n'ets, de toia. Ara podries estar prenent-te un caf__ amb un terr__s de sucre mor__, com tant t'agrada. Com t'has de veure...

I en plena com__dia, amb el cab__s ple i tot de bosses, em truca al m__bil per dir-me si puc recollir-li uns pantalons i un abric de la tintoreria. No, si aix__ no és explotaci__, què deu ser-ho?

2. Classifica les paraules que has accentuat en:

agudes

planes

esdrúixoles

3. Escriu tres paraules agudes, tres de planes i tres d'esdrúixoles.

agudes: _____

planes: _____

esdrúixoles: _____

Nom _____ Data _____

1. Completa amb o o u tenint en compte que cap mot s'escriu com en castellà.

- av__rrir
- b__lletí
- ass__rtit
- j__ventut
- b__fetada
- emb__tit
- t__rment
- p__lir
- m__ntanya
- s__focar
- c__irassa
- esc__pir

2. Conjuga els verbs seguint el model. Encercla la o i subratlla la u en posició àtona:

collir	cosir	sortir	escopir
cullo	_____	_____	_____
culls	cuses	_____	_____
cull	_____	surt	_____
collim	_____	_____	escopim
colliu	_____	_____	_____
cullen	_____	_____	_____

3. Completa les oracions amb el verb que s'indica.

- Quan jo _____ (poder), vindré a fer-te una visita.
- _____ (voler) vosaltres ajudar-me a fer aquesta feina?
- Aquell noi _____ (tossir) una barbaritat.
- És important que ells _____ (poder) arribar a la final.

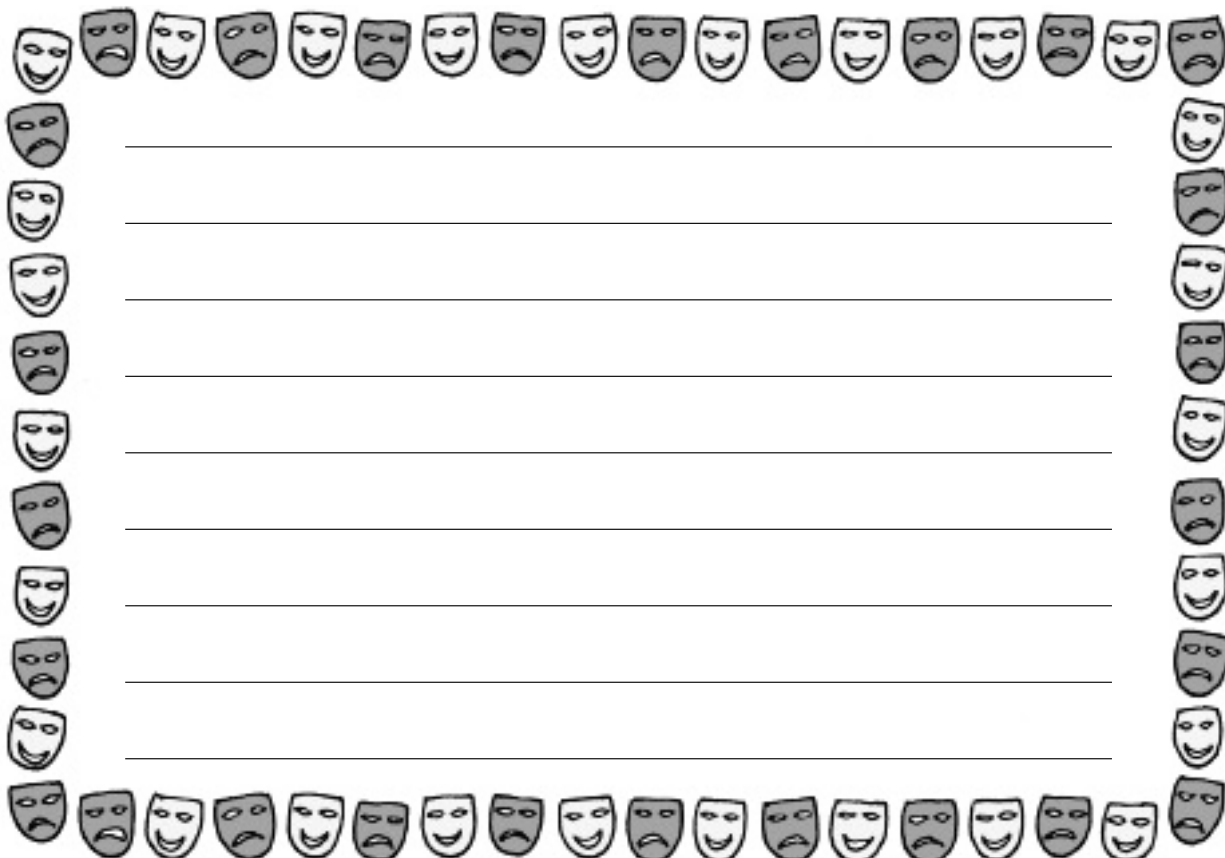
4. A quina paraula correspon cada definició?

- Obertures en forma de bossa que hi ha en un vestit: _____
- Paraula que té l'antepenúltima síl·laba tònica: _____
- Estri per orientar-se i que indica sempre el nord: _____
- Cadascun dels petits orificis de la pell: _____
- Vent del nord: _____

Nom _____ Data _____

1. Prepara't per fer d'autor teatral. Completa i escriu la teva obra:

On succeirà l'acció? Com serà aquest espai dalt de l'escenari?	_____ _____
Quins personatges la protagonitzaran? Quin paper tindrà cadascun?	_____ _____
Quin serà el conflicte o la situació? Com es plantejarà?	_____ _____
Quina mena d'anotacions per als actors i actrius i per al director hi haurà?	_____ _____
Quina mena d'escenari hauria d'acompanyar aquesta situació (decorats, llums, música...).	_____ _____

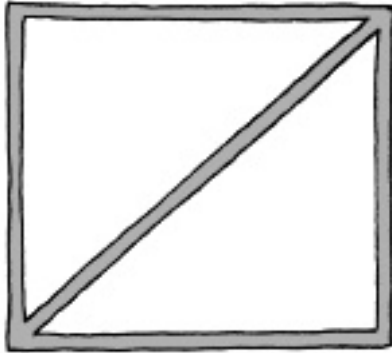

13

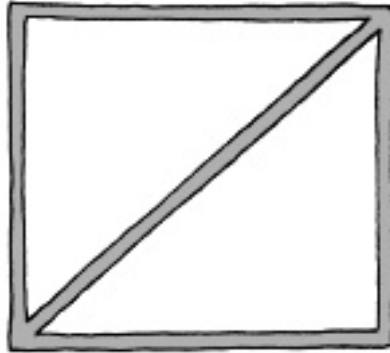
Les paraules polisèmiques

Nom _____ Data _____

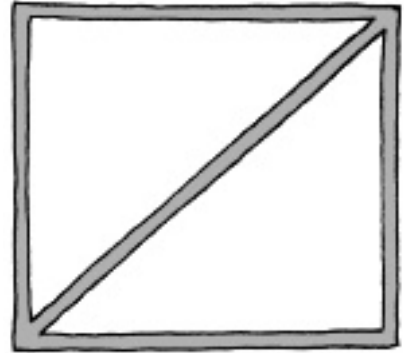
1. Dibuixa els dos significats de cadascuna de les paraules següents. Si et cal, utilitza el diccionari.

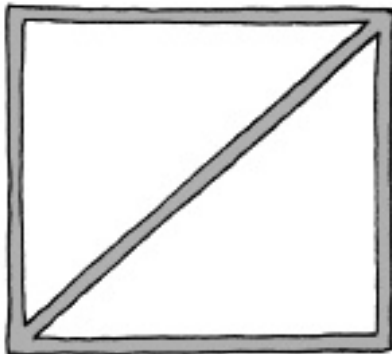
copa

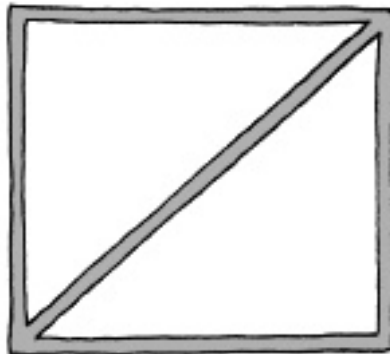
taló

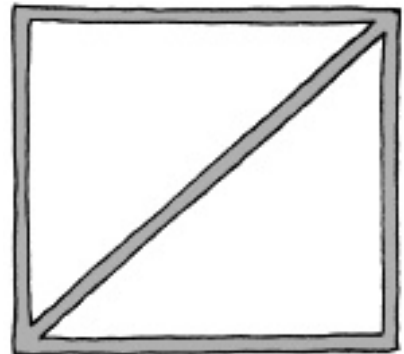
boca

ploma

dent

coll

2. Escriu els diferents significats que pot tenir cadascuna de les paraules següents i fes una oració on quedin clars:

• cap: _____

• plat: _____

• cavallet: _____

Nom _____ Data _____

1. Escriu amb a o e tenint en compte que s'escriuen al contrari que en castellà.

- m__ravella • __mbaixada • __nyorar • __valuar
- espàrr__c • r__mat • ass__mblea • ass__ssí
- Cat__rina • d__vant • mon__stir • s__rgent

2. Completa amb a o e.

- ass__car / jo ass__co • p__njar / jo p__njo
- af__itar-se / ell s'af__ita • b__ixar / jo b__ixo
- m__njar / jo m__njo • carr__gar/ jo carr__go

3. Escriu una oració amb cada paraula. Si cal, consulta el diccionari.

- afecte / efecte

- cabra / cabre

- taló / teló

- entra / entre

- conte / conta

Nom _____ Data _____

1. Continua l'entrevista a aquest pilot i respon per ell.

ENTREVISTADOR: Bona tarda. Avui tenim amb nosaltres la gran promesa de la fórmula 1, en Pau Giner. Benvingut, Pau.

PAU: Gràcies per convidar-me.

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

ENTREVISTADOR: _____

PAU: _____

Nom _____ Data _____

1. Tria quin dels dos textos creus que és literari i raona la resposta.

camell: Gènere de mamífers de l'ordre dels tilòpodes, de la família dels camèlids (*Camelus sp*), de dimensions grans, de cos robust, amb un gep dorsal o dos, de potes llargues i primes i de coll llarg, fort i flexible, que comprèn el **camell comú**, anomenat sovint *dromedari*, d'un sol gep, i el **camell bactrià**, de dos geps.

El camell avançava ondulant, amb l'elegància i el desinterès del qui no pateix calor ni set. La meva situació era força diferent: estava esgotada, bruta i morta de set. No veia el moment d'aturar aquella marxa.

La filera d'animals, lligats l'un a l'altre, es perdia de vista més enllà de la primera duna.

2. Escriu en prosa el poema següent. Alerta! No consisteix a posar un vers darrere l'altre formant línies, sinó que caldrà fer canvis en el text.

PANELLETS

Petits i gustosos
A tots els agraden
Nevats de coco
Envoltats de pinyons
Llaminers de dolços
Enfornats i daurats
Tasta'ls sense presses
Són el gust de la tardor.

LOLA CASAS

Nom _____ Data _____

1. Subratlla l'expressió de sentit figurat i explica què significa.

- Es va empassar la galeta, però jo no em vaig empassar la història.

- Deien que era de sang blava, però jo només li veia blava la faldilla.

- Vam anar a pescar i només vam aconseguir pescar un refredat de campionat.

- Vaig volant cap a l'aeroport a recollir l'Eva, que ha vingut volant des de Grècia.

2. Escriu una oració amb cada expressió de sentit figurat.

- Caure en un pou.

- Posar-se les piles.

- Estar mort de cansament.

- Estar glaçat de mans.

3. Escriu tres expressions de sentit figurat i explica-les.

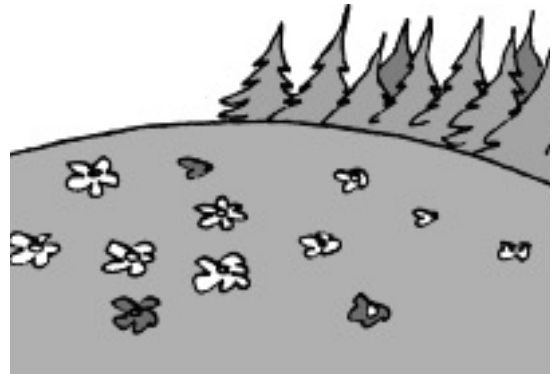
Nom _____ Data _____

1. Escriu en un llenguatge quotidià aquest fragment escrit en llenguatge poètic.

L'alegre rierol baixa fent tentines pel mantell blanc de la muntanya. El sol abraça i reconforta tot el que toca. La primavera inicia el seu camí de flors i de llum obrint-se pas entre les boires hivernals.

2. Crea un text usant un llenguatge poètic (metàfores, comparacions, personificacions, etc.) a partir de la imatge. Pensa que no cal que sigui un poema.

Nom _____ Data _____

1. Tria una de les figures següents:

2. Escriu uns versets que estiguin relacionats amb el dibuix que has triat.

A rectangular box with a decorative border of small vertical lines. Inside the box, there are three horizontal lines for writing.

3. Copia els versets fent la forma del dibuix que has creat tot fent un cal·ligrama.

A large rectangular box with a decorative wavy border, intended for copying the verses from the previous step to form a calligram.

Nom _____ Data _____

1. Llegeix aquest text teatral i respon.

EL MIRALL DE LA CONSCIÈNCIA

Escena II

En PERE entra en escena i s'atura davant del mirall del rebedor. Es mira com si busqués alguna cosa nova.

PERE (*pausadament*): Cada cop que em miro al mirall em veig més vell.

MARTA (*que apareix per l'altra banda de l'escenari*): Vols dir que no és perquè cada cop ets més vell? No ho sé, dic jo...

PERE (*tranquil*): I tant que sóc més vell. Més vell i més pacient.

MARTA (*rient*): Sobretot pacient! Tu sembles pacient i tranquil, però no ho ets gens ni mica. La processó et va per dintre, no?

- Què és una escena? Què la caracteritza? Exemplifica-ho amb el text.

- És un diàleg o un monòleg? Per què? _____

- Converteix-lo en un monòleg, en una reflexió per part d'en Pere.

Nom _____ Data _____

1. Fixa't en aquesta vinyeta i pensa el guió per fer un còmic.

• Com pot continuar i acabar la història?

• Quantes vinyetes hi afegiràs i què hi haurà a cadascuna?

• Quins recursos utilitzaràs?

■ Ara, dibuixa i escriu la resta del còmic.

Nom _____ Data _____

1. Escriu els gentilicis (masculí i femení) corresponents a:

- Lleida → _____
- Badalona → _____
- el Pallars → _____
- Venus → _____
- Manresa → _____
- Cervera → _____
- Londres → _____
- Escandinàvia → _____
- Andalusia → _____
- Palestina → _____
- Florència → _____
- Moscou → _____
- Mònaco → _____

2. Relaciona cada gentilici amb el nom de lloc al qual correspon. Si et cal, utilitza el diccionari.

Suïssa •	• ilurense
Terrassa •	• gerundense
Lleida •	• helveci
Tarragona •	• ilterdense
Girona •	• egarenc
Mataró •	• tarraconense

3. Escriu el gentilici corresponent a:

- la teva ciutat o poble: _____
- el teu país: _____
- el teu barri: _____
- el teu planeta: _____

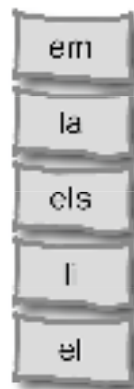
Nom _____ Data _____

1. Encercla els pronoms personals forts i subratlla els febles.

- Nosaltres no ens interessem per aquesta mena de coses.
- L'Aurora i jo li portem un regal a l'hospital.
- Ells no els volen ajudar a pintar el pis.
- Tu, no et posis al davant, que no deixes veure res.
- Elles el volen donar a una ONG per ajudar la gent necessitada.

2. Per quin pronom feble substituiries cada element destacat? Relaciona'ls.

- La mare prepara el dinar.
- Porto el treball a la professora.
- Nosaltres comprem els llibres.
- Rento les mans a mi.
- Vols la torrada amb mantega?

3. Escriu l'opció correcta en cada espai.

- Si ___ vols trobar, busca___ a Cal Miquel. (ens / 'ns)
- La faldilla nova, ___ guardes a l'armari o te ___emproves? (l' / la)
- Doneu-___ les mans si no ___ voleu trobar de cul a terra. (us / -vos)
- L'Ignasi ___interessa per la feina però no ___ preocupa per la casa. (es / s')

4. Omple els buits amb els pronoms forts i febles del requadre.

jo li ens nosaltres -li la

_____ anirem a recollir l'Ester a l'escola. Aleshores ___ portarem a la festa sense que sàpiga on va i ___ donarem la sorpresa. ___ crec que estarà molt contenta. Si ___ afanyem, encara serem a temps de comprar-___ un ram.

Nom _____ Data _____

1. Escriu la frase feta corresponent a cada dibuix.

2. Relaciona les dues parts que componen cadascun dels refranys i escriu-los complets.

Caldera vella, *que no vagi a l'era.*

Per Tots Sants,

Qui no vulgui pols

*agafa la capa
i no la deixis anar.*

Tal faràs,

*capes i mocadors grans.
tal trobaràs.*

Novembre enllà,

la sang altera.

La primavera

bony o forat.

Solucionari

Reforç

Fitxa 1: Els dígrafs

1. carro, peixater, passejar, mareig, palla, nyanyo, guineu, quina.
2. marrà, maig, rebaixa, banyut, reixa, guipar, quequejar, barcaassa, quietud, llàgrima, guatlla, intel·ligent.
 - se separen: marrà, rebaixa, reixa, barcaassa, bossa, intel·ligent; no se separen: maig, banyut, guipar, quequejar, quietud, llàgrima, guatlla.
3. col·lec·ci·o·nar, bar·rar, pos·ses·si·ó, re·gue·rot, ca·lla·da, moi·xai·na, cin·quan·te·na, cas·ta·nye·ra, ai·gua·bar·reig, ser·ra·la·da.

Fitxa 2: Plurals especials

1. pastanaga, mitja, taronja, balança.
 - pastanagues, mitges, taronges, balances.
2. -ca/-ques: coques, cròniques, comarques; -ga/-gues: tortugues, formigues, algues; -ça/-ces: puces; -ç/-ços: lluços, braços; -s/-ssos: pastissos, trossos, arrossos.

Fitxa 3: El nom. Gènere i nombre

1. masculines: tren, estoig, bolígraf; femenines: àvia, néta, estació, llibreta, goma.
2. amiga, alcaldessa, cosina, òrfena, tigressa, mestressa.
 - -a: amiga; -na: cosina, òrfena; -essa: alcaldessa, tigressa, mestressa.
3. gats, gossos, pastanagues, mans, volcans, vaques, peixos, arbres.
 - s: gats, arbres; -es: pastanagues, vaques;
 - os: gossos, peixos; -ns: mans, volcans.

Fitxa 4: Les classes de noms

1. ciutat, riu, continent, país, serralada, illes.
2. animal, fauna; flor, ram; abella, eixam; ovella, ramat; soldat, exèrcit.
3. concrets: ordinador, taula, ampolla, bolígraf; abstractes: pau, música, dolor, felicitat, imaginació, amistat, amor, calma.

Fitxa 5: Els diftongs creixents

1. iaia, qüestió, reien, quarantena, mouen, pingüí, cauen, noia, guardonar, guatlla, quota, ianqui.

- grups qua, gua, qües, güe, etc: qüestió, quarantena, pingüí, guardonar, guatlla, quota; i, u + a, e, o: iaia, reien, mouen, cauen, noia, ianqui.

2. quantitat, guanyador, mouen, ianqui, ien, iode, Pasqua, terraqüi, seuen, quatre.

Fitxa 6: Els diftongs decreixents. Els hiats

1. aneu, seure, viure, ploure, llauna, gaire, boina, noi, moure, avui, aigua, coure.
2. No es van moure del seient. És molt xerraire aquest noi. Sembla que vol ploure, caurà aigua a dojo. Mai aniré a veure aquesta pel·lícula. Treu-te la boina, que fa calor.
3. Amb hiat: dia (2), país (2), història (4), pàtria (3), avió (3), estudiants (4), Maria (3). Sense hiat: joia (2), mainada (3), ianqui (2), xerraire (3), manaire (3).

Fitxa 7: L'adjectiu. Els graus de l'adjectiu

1. fosca, cansat, ferit, negre.
 - fosc, fosca, foscos, fosques; cansat, cansada, cansats, cansades; ferit, ferida, ferits, ferides; negre, negra, negres, negres.
2. Comparatiu d'inferioritat. Comparatiu de superioritat. Comparatiu d'igualtat. Superlatiu.

Fitxa 8: Les famílies de paraules

1. debilitat, dèbil, debilitar; bancari, banquer, banc; selvàtic, selva, selvatà; ratera, rata, ratolí; diari, diada, dia.
 - Arrel.
2. cafeteria, cafeteria; joier, joieria; paperina, empaperar; florir, florista; artista, artísticament.

Fitxa 9: L'accentuació de les paraules agudes

1. for·ner, ro·mà, au·to·bús, pa·drí, ar·ròs, de·mà, mar·ci·à, mas·cu·lí, vin·dran, pa·quet, a·bric, pin·tor
 - Sí, perquè l'accent cau a la darrera síl·laba.
2. capatàs, portaran, comprèn, Pequí, tornavís, perdó, pagès, aparcament, encén, sofà, lliçó, Berlín, capó, gimnàs, abric.

- vocal: perdó, sofà, lliçó, capó. -en/-in: comprèn, Pequín, encén, Berlín; vocal + s: capatàs, tornavís, pagès, gimnàs.

Fitxa 10: L'accentuació de les paraules planes i esdrúixoles

1. rè·tol, cam·bre·ra, ta·xis·ta, tau·la, ca·di·ra, làc·tic, mè·di·ca, plàs·ti·ca, mú·si·ca, ma·te·mà·ti·ca, mò·mi·a, ci·èn·ci·a.

- Les de la columna esquerra són planes perquè s'accentuen a la penúltima síl·laba. Les de la columna de la dreta són esdrúixoles perquè s'accentuen a l'antepenúltima síl·laba.

2. pròxima, informàtica, espàrrec, psicòloga, herba, príncep, centímetres, fotògraf, família, aromàtic, última, fantàstica, llàgrima, hipopòtam, mecànic, mòdem.

- planes: espàrrec, herba, príncep, fotògraf, aromàtic, hipopòtam, mecànic, mòdem; esdrúixoles: pròxima, informàtica, psicòloga, centímetres, família, última, fantàstica, llàgrima.

Fitxa 11: Els determinants quantitius i indefinits

1. prou, gaire, pocs, massa, cap.
2. altre, altra, altres, altres; un, una, uns, unes; poc, poca, pocs, poques; bastant, bastanta, bastants, bastantes; molt, molta, molts, moltes; algun, alguna, alguns, algunes.
3. força, prou, massa.

Fitxa 12: Els sinònims i els antònims

1. posar, col·locar; clara, blanca; prim, sec; donar, entregar; infant, nen; vell, antic; cansat, fatigat; menut, petit.
2. pujar, comprar, omplir, sortir.
3. R. M. Vaig comprar tota la fruita. Vaig vendre tota la fruita. Va omplir el gerro d'aigua. Va buidar el gerro d'aigua. Va sortir de la classe. Va entrar a la classe.

Fitxa 13: Les vocals o/u àtones

1. foguera, escombrar, suc, escoltar, plomall, monstruós, sucrera, fumarola.

- foc, plujós, escombra, suc, escolto, brut, ploma, monstre, sucre, cordó, fum, pintura.
2. tremolar, tremolo; cobrar, cobro; dormir, dormo; aprovar, aprovo; enfonsar, enfonso; roncar, ronco.
 3. trineu, liceu, text, pis, monjo, cacau.

Fitxa 14: El verb: temps i mode

1. aniran, futur; entrava, passat; treballo, present.
 - anaven, van, aniran; entrava, entra, entrarà; treballava, treballo, treballaré.
2. Subjuntiu: Si hagués fet aquell viatge... Si moguessis aquella peça... Indicatiu: L'Adrià busca el llibre de llengua. Informava els seus companys. Imperatiu: Calla d'una vegada! No proveu d'enganyar-me.

Fitxa 15: Les vocals a/e àtones

1. masculí amb -e: conte, pare, home, exemple, mestre, cotxe; femení amb -a: rondalla, cadira, taula, roca, ànima, sabatilla.
2. terra, ceba, secret, espardenyà, femella, exemple, manta, paper, paret, vermell, carta, vella.
3. banyera, drapaire, tendresa, nevada, neteja, esparreguera.

Fitxa 16: El verb. Formes simples i compostes

1. ve, -, venir; vam arribar, vam, arribar; ha trobat, ha, trobat.
2. ha, tingut, composta; vas, venir, perifràstica; havia, instal·lat, composta; van, pensar, perifràstica; hagi, cantat, composta; hauríem, provat, composta.

Fitxa 17: El prefixos

1. supermercat, súper, sobre, superioritat, excés; prehistòric, pre-, abans, davant; submarí, sub-, sota; invencible, in-, negació.
2. inexacte, descargolar, desagradable, il·lògic, imprecís, deslligar.
3. replantejar, desagraït, transplantar, entresòl, autobiografia, semifinal.

Fitxa 18: Quan/quant, tan/tant, perquè/per què

1. Arribarà quan acabi la feina. Quant de sucre hi he de posar? Ens van preguntar quan

pensàvem obrir. Quan sigui a casa et faré un truc. No vol que ningú el molesti quan està treballant. Quant de menjar has posat a taula!

2. Per què no véns a casa meva? Perquè he d'estudiar. Per què no estudies amb mi? Perquè és impossible. I per què dius que és impossible? Perquè no calles mai!
3. Això és tan important per a mi! Desitja tant que el porteu al teatre... Vol comprar-te un llibre tan interessant com el que li vas regalar. Menja tant de pa que no m'estranya que s'atipi. Tant dormir no pot ser bo...
4. R. Ll.

Fitxa 19: El verb: nombre i persona

1. jo retallo, tu pintes, ella pensa, nosaltres cuinem, vosaltres remeneu, ells senten.
2. 1a persona singular: busco, menjo; 1a persona plural: decoràvem, telefonem; 2a persona singular: escrius, treballes; 2a persona plural: truqueu, mireu; 3a persona singular: dibuixa, pica; 3a persona del plural: demanen, admiren.

Fitxa 20: Les formes no personals del verb

1. infinitiu: venir, arribar, córrer; gerundi: tenint, callant, sabent; participi: escrit, volgut, cantat.
 - infinitiu, participi, gerundi; venir, vingut, venint; tenir, tingut, tenint; escriure, escrit, escrivint; callar, callat, callant; arribar, arribat, arribant; voler, volgut, volent; cantar, cantat, cantant; saber, sabut, sabent; córrer, corregut, corrent.

Fitxa 21: Els sufixos

1. joia: -er, -eria; porta: -eria, -er; cuina: -er, -ar.
2. peixater, boletaire, fuster, tamviaire, quiosquer.
3. londinenc, londinenca; canadenc, canadenc; lleidatà, lleidatana; xinès, xinesa; gironí, gironina, berlinès, berlinesa.

Fitxa 22: Tipus de verbs

1. menja, sembla, preparem, estàs, és, posa.
 - predicatiu: menja, preparem, posa.
 - copulatiu: sembla, estàs, és.

2. Predicat verbal: menja un poma a queixalades; preparem la festa de final de curs; posa adob a les plantes. Predicat nominal: sembla farta de tants problemes; estàs tip del dinar; és simpàtica.

Fitxa 23: Els signes de puntuació

1. Coma que introdueix un aclariment: L'Enric, el meu germà petit, juga molt bé a tennis. Que separa el nom d'una persona de la resta de l'oració: Elsa, que ja has acabat? Víctor, atura't a la cantonada i espera els altres. Coma que enumera: Porta una de mig, bastons, un pagès tallat i una xapata. He fet els deures de mates, els de llengua, la làmina de dibuix... Coma que enllaça oracions: He anat en bicicleta, després he pujat a peu fins a dalt.
2. Dius que vindràs demà? Quina alegria que em dónes! Ja no comptàvem amb tu. Sabíem que vindria el Josep Lluís, l'Eva, l'Ester, l'Ivan... Però que tu, que véns de tan lluny, t'ho hagis pogut combinar... No m'ho pensava!
Pau, escolta'm: sobretot no t'oblidis de portar aquell poema que vas escriure quan fèiem cinquè, aquell amb el qual vas guanyar el premi de poesia.
Fins aviat!

Fitxa 24: L'oració

1. El conjunt de paraules ha de tenir un sentit complet. El conjunt de paraules ha de tenir un verb com a element principal.
2. L'ocell vola de branca en branca. Fixa-t'hi!
 - R. M. L'Anna viu a l'escala de la meva àvia. Nosaltres volem no haver de venir demà. Vindrà un amic de la Berta. L'Anna i jo som germanes.
3. L'ocell/vola de branca en branca. L'Anna/viu a l'escala de la meva àvia. Vosaltres/no voleu venir demà. (Tu)/fixa-t'hi. (Ell)/és un amic de la Berta. L'Anna i jo/som amigues.

Fitxa 25: Les metàfores

1. fort com un roure, vermella com un tomàquet, viu com una centella, bonica com una ponzellà.
 - vermell com un tomàquet: vermell, tomàquet; viu com una centella: viu, centella; bonica com una ponzellà: bonica, ponzellà.
 - M'he posat tomàquet. En Pol és una centella. La Marta és una ponzellà.
2. Els cabell rossos com l'or. Els ulls freds com el gel. La pell suau com la d'un préssec.

Fitxa 26: Les lletres p/b, t/d, c/g a final de mot

1. fangós, enfangar, fangueig: fang; camperol, campar, campestre: camp; màgic, màgica, màgia: mag; llampec, llampegar, llampar: llamp; tombar, tombet, tombarella: tomb; dentista, dentadura, dentífric: dent.
2. En un pot no pot haver-hi hagut mai vi del bo sense un embut. No diguis mai blat fins que no sigui al sac i ben lligat. Pare, treu-te el pot del pit, que put. A les sis tinc set, el càntir és buit, és nou i encara es deu.
3. malalt, malaltia; ràpid, rapidesa; sord, sordesa; tard, tardà; fort, fortalesa.

Fitxa 27: El subjecte: nucli i complements

1. L'amic de l'Aïda / prepara el dinar. Jo / vull venir a casa teva. Tres bons amics / passen plegats. (Tu) Vas trobar la Gisela? La noia alta / és arbitra.
 - determinants: l', -, tres, la; nucli (nom/pronom): amic, jo, amics, noia; complements: de l'Aïda, -, bons, alta.
 - Sí. Vas trobar la Gisela. El subjecte el·líptic és tu.
2. R. M. Una màquina molt moderna. Vuit mangos sucosos.
 - R. M. Una màquina moderna presidia la sala. Vuit mangos sucosos culminaven les postres.

Fitxa 28: Diminutiu, augmentatiu i despectiu

1. planteta, plantassa; esqueneta, esquenassa; cameta, camassa; maneta, manassa.

2. paperots, politicastre, pedrota, sabatot.
3. diminutiu: rierol, collaret, beneitó, paperina, farmaciola, carona; augmentatiu: pilotassa, cotxarro; despectiu: bestiota.

Fitxa 29: Les grafies x/ix, tx/ig

1. reixa, xemeneia, cotxe, sandvitx, batxiller, mareig, xarxa, aixecar, aplaudeixen, capritx, vaig, xerinola, ganxut, bateig, flux, txec.
2. caixa, fletxa, panxa, peix, queixal, reixa, xemeneia, sandvitx.
3. Va comprar mig meló i mitja síndria. Van a estiuajar a Mallorca, però no és el seu lloc habitual d'estiuajar. Això es llença al rebuig i va a l'abocador, on va tot el que s'ha de rebutjar. Van arribar fins al passeig de Gràcia i hi van passejar tota la tarda. Acostuma a marejar-se, però un mareig com aquell no l'havia tingut mai. Vaig a recollir-lo jo i espero que no hi vagi també la Mar. Van assajar fins molt tard perquè era l'últim assaig abans de l'estrena.

Fitxa 30: El predicat: nucli i complements

1. Vosaltres investigueu la malaltia. Els meus germans tenen un cotxe esportiu. Tu penses en les solucions. L'Anna i el Martí inverteixen els estalvis. Jo busco pis a Badalona. Ella treballa en un botiga.
2. L'Imma/juga. Nosaltres/mengem. Aquell noi/escala. L'Oriol/tecleja. L'Arnau/inventa. Tu/escrius.
 - R. M. L'Imma juga a pilota. Nosaltres mengem torrades. Aquell noi escala un pic molt alt. L'Oriol tecleja el seu nom. L'Arnau inventa un nou ultralleuger. Tu escrius una carta.

Fitxa 31: Les paraules compostes

1. pèl-roig, obrellaunes, setciències, cagadubtes, nord-americà, celobert.
2. milhomes, somiatruites, panxacontent, llevataps, ploramiques, llançaflames.

3. munta+càrregues; escura+dents; para+brisa; foto+còpies; prim+mirat; espanta+sogres.

Fitxa 32: L'apòstrof i la contracció

1. l'huracà, l'ungla, l'hivern, les imatges, la història, la infermera, l'interruptor, l'univers, les herbes, la universitat, l'altaveu, l'imperi, l'índia, l'oficina, l'invent, l'himne.
2. Compra el pa al forn de la cantonada. Va a sopar a cal's avis. Passejaven pel camí del bosc. Ell és el germà del Miquel. És l'hereu de can Fornaca. Aniran de vacances als Pirineus. Porten les disfresses dels seus amics. Busca-ho a cal Quim. Arriben pels volts de les cinc.

Fitxa 33: Els enllaços

1. Treballo a l'aeroport de Girona. No pararà fins a aconseguir-ho. Va trobar una novel·la sota la pila de revistes. Aniré fins a casa de l'Adrià. Des de la finestra es veu un paisatge meravellós.
2. Treballa molt però mai no en té prou. Vaig arribar a casa i em vaig dutxar. Vols un entrepà o prefereixes un brioi? Viatja contínuament perquè és comercial. No treballa ni tampoc deixa treballar.
3. R. Ll.

Fitxa 34: La dièresi

1. pingüí, aigüera, peüc, llengua, paraigua, heroïna, raïm, quatre.
2. La Lluïsa ens ha agraït molt que compréssim les mones de Pasqua. La qüestió més complicada era com poder detenir el delinqüent en acció. L'amoïna molt que no estudiis tant com hauries d'estudiar. Havia traduït textos escrits en llengües mortes. No miris de reüll les persones del veïnat.

Fitxa 35: El pronoms personals forts

1. vosaltres, ells, tu, ella, nosaltres.
2. jo: imaginaré, interrogaré; tu: treballaves, introduïes; ell/ella: preparava, gestiona; nosaltres: instal·lem, assessoràvem; vosaltres: replantejareu, reconeixereu; ells/elles: estimulen, cuinaven.
3. R. Ll.

Ampliació

Fitxa 1: L'ús del diccionari

1. Entrada: intangible. Acepacions: definicions indicades amb els números 1 i 2 al principi. Abreviatures: adj., sin., ant. Exemples: Hi ha lleis que són intangibles. L'ànima és intangible. Sinònim: intocable, sagrat, inviolable; Antònim: tangible.
2. ocultar (entrada) v. (abreviatura) Amagar alguna cosa (accepció): *Els lladres van ocultar els diners robats en un bagul. Vaig ocultar el que realment pensava.* (exemples) ANT. (antònim) Descobrir, revelar. FAM. (família de paraules) Ocultació, ocultisme, ocultista.
3. R. Ll.

Fitxa 2: Escrivim un text explicatiu

1. R. Ll.

Fitxa 3: El nom. Gènere i nombre

1. R. M. El còlera va matar molta gent. La còlera l'envaïa cada cop que pensava en el que havia passat. Hi havia un ordre establert molt clar. Va donar una ordre i tots la van obeir. Li va negar el salut després de la darrera discussió. Tenia una salut de ferro. El canal portava l'aigua fins als camps. La canal de la teulada s'ha trencat.
2. dilluns, temps, tipus, globus, càries, focus.
 - anàlisi, dosi, oasi, paraigua, síntesi, crisi.

Fitxa 4: Les classes de noms

1. R. Ll.
2. esquadrilla, orquestra, estol, professorat, col·lecció, banc, alumnat, mobiliari.
3. pau, informació, salut, música.
 - R. Ll.

Fitxa 5: Escrivim un conte

1. R. Ll.
2. R. Ll.
3. R. Ll.

Fitxa 6: La formació de noms

1. rondalla (N), ploma (N), destre (adj), fals (adj), comptar (v), partir (v), rebre (v), ferm (adj), exacte (adj), just (adj), arròs (N), piular (v), confiar (v).
2. R. M. -aire: boletaire; -atge: equipatge; -esa: malesa; -edat: honestedat; -dor: desolador; -ença: temença; -dor: perdedor; -esa: acidesa; -itud: solitud; -ícia: malícia; -ar: campanar; -issa: trencadissa; -ança: esperança.
3. Destresa: característica de la persona que sap fer bé una cosa, sobretot un exercici que es fa amb les mans o amb el cos.
Falsedat: qualitat d'allò que és fals.
Partença: acció de partir, d'anar-se'n, de posar-se en camí.
Fermesa: qualitat de les coses, les persones o les idees fermes.
Quietud: absència de moviment d'una persona, d'un animal o d'una cosa.
Justícia: el fet de donar a cadascú el que li toca o el premi o el càstig que es mereix, segons la llei o la moral.
Piuladissa: soroll que fan els ocells quan piulen.
Confiança: seguretat que es té en les persones o en les coses.

Fitxa 7: Els diftongs

1. paraigua, Laia, mainada, qüestió, seure, xerraire, ianqui, quan.
2. creixent: grups **qua- gua-**, etc.: qüestió, quan; i o u + a, e, o: Laia, ianqui; decreixent: vocal forta + vocal feble: paraigua, mainada, seure, xerraire.
■ Sí. Història.
2. diftong: iode, iogurt, ien, iaia; hiat: memòria, pàtria, ciència, història.

Fitxa 8: Completeu la falla

1. R. Ll.

Fitxa 9: Accentuem amb correcció

1. pròxima, encàrrec, espàrrecs, síndria, tomàquet, pèsols, cérvol, Mònica, cafè,

terròs, morè, comèdia, cabàs, mòbil, això, explotació.

2. agudes: cafè, terròs, morè, cabàs, això, explotació; planes: encàrrec, espàrrecs, tomàquet, pèsols, cérvol, mòbil; esdrúixoles: pròxima, síndria, Mònica, comèdia.
3. R. Ll.

Fitxa 10: Descriu persones

1. R. M. És un home alt i prim, amb els cabells llargs i arrissats. Té el nas llarg i una boca somrient. Els seus ulls són grossos i té les pestanyes molt llargues. Va vestit amb roba d'esport, concretament, l'equip per jugar a tennis. A les mans porta una raqueta de tennis i a sota del braç, un còmic. Les seves aficions semblen ser fer esport i llegir còmics.
2. R. Ll.

Fitxa 11: Les vocals o/u àtones

1. avorrit, bufetada, muntanya, butlletí, embotit, sufocar, assortit, turment, cuirassa, joventut, polir, escopir.
2. cuso, cuses, cus, cosim, cosiu, cusen; surto, surts, surt, sortim, sortiu, surten; escupo, escups, escup, escopim, escopiu, escupen.
3. pugui, voleu, tus, puguin.
4. butxaques, esdrúixola, brúixola, porus, tramuntana.

Fitxa 12: Fem teatre

1. R. Ll.

Fitxa 13: Les paraules polisèmiques

1. Copa: estri per beure; part de l'arbre formada per les branques i les fulles. Ploma: estri per escriure; part del plomatge d'un ocell. Taló: part posterior del peu; part de la sabata on es recolza el taló del peu. Dent: cadascuna de les peces d'esmalt que forma la dentadura; cadascuna de les parts d'un engranatge o les puntes de la serra. Boca: part de la cara; entrada, del metro, per exemple. Coll: part del cos que uneix el tronc i el cap; part més estreta d'una ampolla.

2. R. M. Cap: part del cos (Tinc mal de cap); persona que té un càrrec superior (El cap de recursos ens ha convocat). Plat: estri on posem el menjar (Posa la sopa en un plat fondo); resultat de la preparació d'un menjar o d'una recepta (Es va menjar un plat de verdura impressionant). Cavallet: diminutiu de cavall (Va muntar el cavallet més petit perquè els grans li feien por); pota plegable que es posa sota d'un fusta que fa la funció de taula (Desplego els cavallets per fer la taula més gran).

Fitxa 14: Les vocals a/e àtones

1. meravella, espàrrec, Caterina, ambaixada, ramat, davant, enyorar, assemblea, monestir, avaluar, assassí, sergent.
2. assecar, jo asseco; afaitar-se, ell s'afaita; menjar, jo menjo; penjar, jo penjo; baixar, jo baixo; carregar, jo carrego.
3. R. M. Sentia molt d'afecte per aquella família. El xarop li va fer efecte de seguida. La cabra s'havia separat del ramat. Hi havia de cabre tot en una maleta petita. Es va trencar el taló de la sabata. Al final de la funció, va caure el teló. Aquí no entra ningú més. Està entre Canet i Arenys. Explica'm un altre conte. La història conta que va ser un cavaller qui el va vèncer.

Fitxa 15: Fem una entrevista

1. R. Ll.

Fitxa 16: El text literari. Prosa i vers

1. El segon, perquè utilitza el llenguatge amb cura, buscant la sonoritat de les paraules i els recursos per embellir el llenguatge.
2. Són petits i gustosos. A tots ens agraden. Nevats de coco o envoltats de pinyons, són llaminers de dolços, enforats i daurats. Tasta'ls sense presses perquè són el gust de la tardor.

Fitxa 17: Escrivim un text argumentatiu

1. R. Ll.
2. R. Ll.
3. R. Ll.

Fitxa 18: El sentit propi i el sentit figurat

1. Empassar la història: creure-me-la. De sang blava: aristòcrata. Pescar un refredat: ens vam refredar. Vaig volant cap a l'aeroport: vaig tan ràpid com pugui.
2. R. Ll.
3. R. Ll.

Fitxa 19: Fem una carta al diari

1. R. Ll.

Fitxa 20: El llenguatge poètic

1. R. M. El petit riu baixa entre la neu que cobria la muntanya. El sol escalfa el que toca. La primavera arriba i les flors comencen a florir, les boires s'acaben i la llum ho omple tot.
2. R. Ll.

Fitxa 21: Fem un cal·ligrama

1. R. Ll.
2. R. Ll.
3. R. Ll.

Fitxa 22: El text teatral

1. Una de les parts en les quals es divideix l'obra que succeeix en un entorn escènic concret (decorat). Es caracteritza per la introducció en forma d'acotació. Un diàleg, perquè parlen dos personatges.
PERE: Cada cop que em miro al mirall em veig més vell. Potser és que en sóc, de vell. Vell i pacient. Si més no, semblo pacient, tot i que no ho sóc gens ni mica. La processó va per dintre.

Fitxa 23: Escrivim i dibuixem un còmic

1. R. Ll.

Fitxa 24: Els gentilicis

1. lleidatà, lleidatana, badaloní, badalonina; pallarès, pallaresa; venusià, venusiana; manresà, manresana; cerverí, cerverina; londinenc, londinenca; escandinau, escandinava; andalús, andalusa; palestí, palestina; florentí, florentina; moscovita; monegasc, monegasca.

2. Suïssa, helveci; Terrassa, egarenc; Lleida, ilerdense; Tarragona, tarraconense; Girona, gerundense; Mataró, ilurense.
3. R. Ll.

Fitxa 25: Els pronoms personals forts i febles

1. Forts: nosaltres, jo, ells, tu, elles. Febles: ens, li, els, et, el.
2. La mare el prepara. Li porto el treball. Nosaltres els comprem. Em rento les mans. La vols?
3. Si ens vols trobar, busca'ns a Cal Miquel. La faldilla nova, la guardes a l'armari o te l'emproves. Doneu-vos les mans si no us voleu trobar de cul a terra. L'Ignasi

s'interessa per la feina però no es preocupa per la casa.

4. nosaltres, la, li, jo, ens, -li.

Fitxa 26: Escrivim una narració fantàstica

1. R. Ll.

Fitxa 27: Frases fetes i refranys

1. Donar carbassa; pujar els fums al cap; donar la cara; rodar el cap; estirar les cames; estar amb l'aigua fins al coll.
2. Caldera vella, bony o forat. Per Tots Sants, capes i mocadors grans. Qui no vulgui pols que no vagi a l'era. Tal faràs, tal trobaràs. Novembre enllà, agafa la capa i no la deixis anar. La primavera la sang altera.